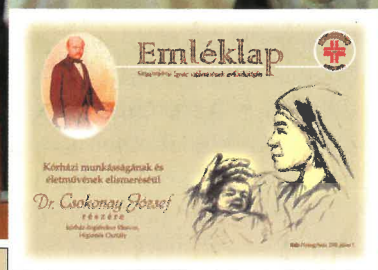

Új KÓRLAP

II. EVFOLYAM

2003. JÚLIUS-AUGUSZTUS

MEGYEI EGÉSZSÉGÜGYI SZAKLAP

Gratulálunk!

Semmelweis ünnepség

Képek az ünnepségről a 24. oldalon

A tartalomból:

Kökény Mihály kórházunkban

Dr. Szegedi mb. főig. interjú

Arc-kép: Göncziné Lilla madám

Drogellenes Világnap

Igen tisztelt Kollega Nők, Kollegák, kedves vendégeink!

A magyar egészségügy minden évben megemlékezik Semmelweis Ignácról, az „anyák megmentőjéről”. Semmelweis a tudomány és a művelődéstörténet azon nagyjai közé tartozik, akit csak halála után kezdtek értékelni. Jóllehet sokak számára sok adat ismert Semmelweis Ignácról, életének, életútjának végigkísérése még sok tanulságot tartogat számunkra. Felfedezése alapvetően megváltoztatta a szülő nők helyzetét a szülészeti ellátás kapcsán. Jogosan felmerül a kérdés. Vajon mi kellett ehhez a felfedezéshez? Elengedhetetlen volt a tehetség, a szorgalom, az elszántság, a kedvező külső feltételek, de a szerencse is kellett a tudományos felismeréshez. Semmelweis személyiségi jegyei – az emberi együttérzés, az éles klinikai megfigyelőképesség, a fáradhatatlan kitartás és szorgalom – mellett a kor szakmai adottságai is szükségesek voltak a sikerhez. A kórbonctan virágzása, a nagy betegforgalmú klinikák összehasonlításra alkalmas nagy kórtörténeti anyaga adta a lehetőséget az összefüggések keresésére.

Semmelweis a felfedezés idején azonnal nem tette közzé eredményeit, írásban csak 1860-ban fogalmazta meg a szülészeti profilaxis lényegét. Tevékenységét sok támadás érte, egyéni tragédiái ellenére orvosként boldog ember lehetett, mert mint Vergilius írja: „Boldog az az ember, aki képes a dolgok okait megismerni”. Semmelweis ezt tette.

Mit üzen Semmelweis munkássága az utókornak? Az orvosi kutatás célja: • új felfedezéseket tenni • a korábbi eredményeket megerősíteni, vagy cáfolni • a betegek javát szolgálni • sikerélményben részesülni. Ugyanakkor íratlan elvárás a tudományos kutatóval szemben, hogy vizsgálatait, módszereit és eredményeit publikálja. Az igazán elhivatott nagy ember nem igyekszik aprópénzre váltani eredményeit, nem bankszámlája alakulásán méri le sikereinek értékét, hanem igyekszik megfelelni a szakmai kihívásoknak, követelményeknek.

A mai ünnepség célja a megemlékezésen túl, hogy intézményünk dolgozóinak megköszönjük áldozatos munkájukat, kitartásukat, elismerjük azt a tevékenységüket, amelyet a betegek érdekében végeztek.

Dr. Szegedi János mb. főigazgató köszöntője

Az egészségügy aktualitásai

Tájékozódás és tapasztalatszerzés céljából tett látogatást Dr. Kökény Mihály államtitkár megyeszékhelyünk kórházában és mentőszolgálatánál, majd háziorvosokkal folytatott konzultációt.

A kórház, a megye és az ország legnagyobb kórháza meglátogatása mellett nyílt lehetősége az államtitkárnak arra, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mentőszolgálatnál és a Nyíregyházi Mentőszolgálatnál is tájékozódhasson, míg a délutáni órákban a háziorvosokkal folytatott konzultációt.

Mivel nyári időszakban a parlament nem ülésezik, az Egészségügyi Minisztérium kihasználja az időt arra, hogy sok helyre eljusson, s konzultáljanak, tájékozódjanak. Az egészségügyben és a szaktárcánál sincs uborkaszezon, fegyelmezett, tervszerű munka folyik. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy készülnek az elfogadott kórháztvörvény alkalmazására, arra, hogy a feltételek mindenütt meglegyenek.

Dr. Kökény Mihály szerint nagy az érdeklődés. A Kormány a végrehajtási rendeleteket elfogadta, folyamatosan jelennek meg a szükséges miniszteri rendeletek, elindult a szakma felkészítése. Ősszel egy kiadványt jelentetnek meg, amely az összes jogszabályt, magyarázatot és szerződésmentát tartalmaz és ezt tömörítve, idegen nyelven is kiadnak. Rövidesen, az őszi hónapokban létrehozna a minisztériumban egy tanácsadói irodát, egy ügynökséget, ahol szakemberek segítik majd az érdeklődőket, befektetőket és önkormányzatokat, mindenkinek, aki a kórháztvörvény biz-

tosította lehetőségekkel élni szeretne. Az államtitkár úgy tapasztalja, hogy helyben, konkrét ügyekhez kapcsolódóan a viszonyok és érdekek könnyebben átláthatók. Az embereket - beleértve az egészségügyieket is - az érdeklő, hogy kiket, milyen feltételek mellett lehet bevonni a fejlesztésbe, a konkrét lehetőségek érdeklik az orvosokat is. A szakma sokkal nyitottabb a változás, a magánosítás iránt, mint azt a média híradásaiból, vitaműsoraiból feltételezni lehetett. A kórháztvörvénnyel lezárult az egészségügy átalakítási folyamata. Fontos lépést tett a tárca, fontos változásokra teremtettek esélyt, de még sok tennivaló van hátra. A társadalmi érdeklődés közepontjában áll az egészségügy. Tovább kell menni finanszírozási változásokban, informatikai fejlesztésekben, a térségi, a regionális ellátás szervezés szervezeti kereteinek meghatározásában. Ez a munka zajlik a nyári napokban, és ezek az elképzelések ősszel a Kormány elé kerülnek különböző előterjesztések formájában. A szaktárca készül az őszi parlamenti ülészakra is, ahol folytatják a már megkezdett vitákat a reformfolyamatba illeszkedő olyan fontos törvényekről, mint az egészségügyi orvosok és egészségügyi dolgozók jogállásának egyes kérdéseiről szóló törvény, amely európai szinten rendezi az ügyelet és túlmunka kérdését, tisztázza az orvosok és egészségügyi dolgozók foglalkoztatását. Ugyancsak folytatódik ősszel az egészségügyi szakdolgozói kamaráról szóló törvény vitája is, amely az ápolók, egészségügyi szakdolgozók köztestületét fogja majd 2004-től létrehozni.

Erősítik az egészségbiztosító ellenőrzési funkcióját annak érdekében, hogy finanszírozható legyen az ellátás. Ezt jogszabály fogja előírni. A gyógyszerellátás területén is fontos intézkedések történtek. Ezek a változások a kormányprogramhoz illeszkednek. A szaktárca már most az irányba tesz lépéseket, hogy a még további 22

milliárd forinttal megemelt gyógyszer-támogatási előirányzat (239 milliárd Ft-ra) tarthatóságára havi keretgazdálkodást vezet be. A gyártókkal és forgalmazókkal maximált áras elszámolásra térnek át a következő félévben. Mindezt úgy teszik, hogy a betegek továbbra is változatlan áron és garantáltan hozzájussanak a szükséges gyógyszerekhez, és semmilyen további gyógyszer térítési díj emelésére 2004. február 1-ig a TB által támogatott körben nem kerülhet sor.

Dr. Kökény Mihály a Jósa András Kórház tevékenységéről jó képet vázolt, azonban elmondta: a kórház fenntartójának a felelőssége, hogyan élnek az adott lehetőségekkel, a magánvállalkozások bevonásával. Országosan az a véleménye, hogy a magánvállalkozások szervezeten, a betegellátás minőségét szem előtt tartva dolgoznak. A szaktárca partnernek tekintik őket és báto-

rítják a magánkezdeményezéseket.

Csabai Lászlóné Nyíregyháza polgármestere elmondta, hogy három céllal hívták az államtitkárt a megyeszékhelyre, az egyik, hogy tájékoztassa az orvosokat, az egészségügyben dolgozókat a törvénykezésekről, és próbáljon valós képet mutatni azokban a kérdésekben, amelyekben a sajtó közreműködésével nem mindig valós kép alakult ki az elmúlt időszakban.

Három nagyon fontos, következő évi beruházás van előkészítés alatt, amelyeket szeretnének megnyerni. Az egyik az évek óta húzódó nyíregyházi Mentőállomás kérdése, amelyhez a város úgy is kapcsolódik, hogy az ügyeleti ellátást ott szeretnének kialakítani és ezzel az országban példaértékűen egy helyre kerülne a mentő, az ügyeleti és sürgősségi ellátás is. A másik a Traumatológia átépítése, korszerűsítése, a megfelelő feltételeknek a kialakítása. A harmadik pedig a már több éves kezdeményezés, amely a Szívárvány Idősek Otthona felújítására irányul. Nyíregyháza Város Polgármestere bízik abban, hogy az egészségügyi tárca államtitkára segít abban, hogy ezek a tervek a jövő évi költségvetésbe helyet kapnának. Az államtitkár is példaértékűnek tartja a nyíregyházi kezdeményezést. Ennek már meg vannak a hatásai, hiszen a három kívánság közül egy már teljesül, s ez a nyíregyházi Mentőállomásra vonatkozik, amely nem címzett támogatásból, kb. 200 millió forintból valósul majd meg, s remélhetőleg 2004 végére be is fejeződhet a beruházás.

(Révay Zoltán)

„A kórházat működésképes állapotban fogom átadni!”

(Rendhagyó beszélgetés dr. Szegedi János osztályvezető főorvossal, megbízott főigazgatóval)

Június elsejétől, megbízottként új főigazgató áll a Jósa András Kórház élén. Dr. Séra Gyula után, – az átmeneti időszak végéig 2003. október 01-ig – dr. Szegedi János, addigi főigazgató helyettes, osztályvezető főorvos vezeti az intézményt. Rendkívüli helyzetben fordultunk a megbízott főigazgatóhoz, hogy nagy vonalakban vázolja elképzeléseit az átmeneti időszakban történő intézkedésekről. Evidens lenne az első kérdésünk is, de Szegedi főorvos úr megelőzi mondanókat:

Az első főorvosi értekezleten én két kérdést tettem fel magamnak és ezekre próbáltam válaszolni: Miért vállaltam és tudtam-e, hogy mit vállalkozok? Amiért elvállaltam, az a kórházhoz való kötődés. Átmeneti időszakot él meg a kórház, valakinek ezt a kórházat vezetnie, menedzselni kell, én úgy gondolom, hogy negyedszázados kórházi működés kötelez a kórházzal szemben. Miért vállaltam el, ... végül is ez egy megtisztelő megkeresés, megbízás volt a megyei önkormányzat részéről, hogy gondoltak arra, hogy a menedzsmentből kérnek föl valakit az átmeneti időszak levezénylésére.

Tudtam-e, hogy mit vállalkozok? Tudtam! Eddig is tagja voltam a vezetőségnek. Nem újonnan csöppentem a kórház élére,

hanem közel tíz esztendője vagyok tagja az igazgatásnak. Tudtam hogy áll a kórház és tudtam hogy a vezetőtársaim segítségére minden körülmények között számíthatok. És ami a legfontosabb: tudtam és most is tudom, hogy a kórházat stabil, működésképes állapotban fogom átadni a kinevezett főigazgátónak.

És máris benne vagyunk a sűrűjében...

– Már most szeretném hangsúlyozni, hogy nincs rendkívüli helyzetben a Jósa András Kórház. Kétségtelen, hogy most az igazgatóváltás idején a szükségesnél nagyobb érdeklődés mellett kell dolgoznunk, és ha nem is nagy örömmel, de tudomásul kell vennünk, hogy a nem megszokott történések aránytalanul nagyobb publicitást kapnak. Főigazgatók jönnek mennek, de az élet könyörtelenül halad a maga útján. Hajózni kell! tartja a régi mondás, és azt már én teszem hozzá gyógyítani is kell, akár van kinevezett főigazgató, akár nincs! Személy szerint nagyon tisztetek mindenkit aki a főigazgatói funkciót felvállalja, de ez nem az én világom. Ezen a helyen is megerősítem, hogy a tisztségre nem kívánok pályázni! Ilyen nagyságrendű intézményben az elsőszámú vezető csak függetlenített dolgozó lehet, és aki klinikus, és szereti a klinikumot, az nem megy íróasztal mellé, az megmarad a betegágy mellett. Én a fonendoszkóppomhoz ragaszkodom és ak-

kor érzem jól magam ha vizitélhetek, ha ügyelhetek, ha betegágy mellett vagyok. Változatlanul dolgozom az I. sz. Belgyógyászaton. Ugyanúgy vizitelek mindennap, ugyanúgy ügyelek hetente egyet és ugyanúgy vezetem a III. sz. Mátrixot.

– *Négy hónap elegendő bármiféle elképzelés megvalósításához?*

– Nem, de én ilyet nem is vállaltam. Azt vállaltam, hogy a vezetőváltás nem okoz traumát a dolgozóknak, a betegellátásban nem lesznek fennakadások.

dr. Szegedi János
osztályvezető főorvos

Az első főorvosi értekezleten, amelyen a megyei önkormányzat elnöke, Gazda László is részt vett, nagyon röviden vázoltam azokat a feladatokat amiket meg kell oldanunk az átmeneti időszakban. Az első legalapvetőbb feladat a kórház működőképességének a fenntartása. A szakmai színvonal biztosítása. Mindenképpen cél volt, hogy a főorvosi értekezleteket állítsuk vissza. A

főorvosokat mindenképpen meg kell győznünk arról, hogy a kórház számít az ő szakmai tudásukra, véleményükre, javaslatukra. A működési struktúrában minimális változás történt, de alapelve, hogy minden vezető személyes felelősséget vállaljon és jogokat kapjon, az megmaradt. A meghirdetett programban is benne volt, hogy a gazdasági kérdéseken túl, sokkal nagyobb teret kapjanak a szakmai kérdések. A kórház betegellátó intézmény, ahol alapfunkciójánál fogva a szakmai feladatok dominálnak. Betegellátásból élünk, betegellátásért vagyunk. Ennek megfelelően a kezdeti programnál is elhangzott, hogy a vezetői értekezleteken nagyobb teret adjunk a szakmai kérdések megbeszélésének. Elhangzott az, hogy a gazdálkodásunkat nézzük át, tegyük hatékonyabbá. Ahol tudunk racionalizáljunk, ami a racionalizálásból fölszabaduló bármiféle anyagi erőforrás, azt próbáljuk fejlesztésre fordítani. Elhangzott az, hogy a pályázatokra mindenképpen figyeljünk oda és éljünk minél több területen a pályázati rendszer lehetőségeivel. Elhangzott az, hogy a motivációs rendszert működtetni kell. Alapelve, hogy a gazdálkodás hatékonyságában legyen nagyobb jelentősége a motivációnak. Én akkor ígéretet tettem arra, hogy ebben az évben mindenképpen lesz motiváció. A motivációs rendszer végül is az endofinanszírozási rendszer része, ami

annyit jelent, hogy minden évben megtervezzük a teljesítményeinket, a költségeinket és megtervezünk egy fedezetet. És amennyiben valaki ezeket a mutatókat hozza, tehát teljesítményt, költséget, fedezetet, akkor bizonyos motivációs összegben részesül az osztály, amit utána az osztályvezető oszt tovább a dolgozóikig lebontva. Ez a motivációs rendszer nem új. A megyei kórház az elsők között volt Magyarországon aki a kontrolling, a motivációs rendszerét kidolgozta, csak a gyakorlatban ez néhány éve nem valósult meg.

– Egy munkanap nyolc órából áll, hogyan fér el ebben a kis időben az igazgatás és a gyógyítás?

– Sehogy. Először azt hittem, hogy ezt nem is lehet megoldani. De meg lehet oldani. Azt azért tudni kell, hogy én eddig se nagyon tartottam be a nyolcórás munkaidőt. Általában 12-14 órát dolgozom, csak most egy kicsit feszesebb lett, hogy azt ne mondjam hatékonyabb lett az időbeosztásom. Tény, hogy sokkal nagyobb fegyelmezettség kell, sokkal jobb időbeosztás kell és sokkal jobb kapcsolatot kell kialakítani a munkatársakkal. Mit értek ez alatt? Minden héten van vezetői értekezlet, és mi június elsejétől bevezettük, hogy ezeknek az összejöveteleknek előre meghatározott programpontjai vannak, amire az előtte való héten a programpontok előadói írásos anyagot készítenek, amit a vezetés minden tagja megkap és az előadók néhány percben tehetnek szóbeli kiegészítést ahhoz az írásos anyaghoz amit az előző héten a menedzsment minden tagja péntekig kézhez kapott. Tehát sokkal hatékonyabbá tudtuk tenni a vezetői megbeszéléseket. Minden vezetői értekezletről emlékeztető ké-

szül, ahol meg vannak határozva a felelősök és a határidők. Tehát egy olyan rendszerben dolgozunk ami javítja a hatékonyságunkat és meg kell, hogy mondjam könnyíti a főigazgató munkáját. Ez vezetett oda, hogy júniustól végig tudtunk menni minden mátrixon, minden mátrix vezető be tudott számolni a mátrix tevékenységről.

Én azt hiszem, hogy kölcsönösen megtanultunk célratörőnek lenni, röviden megfogalmazni a mondánivalónkat. Ezt mi sem bizonyítja jobban, hogy a vezetői értekezletek időtartama racionalizálódott. Ez persze nem időtartam kérdése, de nyilván ez is befolyásolja a jó közérzetet. Ami biztos: Jó előterjesztés, hatékony konstruktív együttműködés kell, legalábbis egyet kell érteni abban, hogy kinek mi a feladata, ki miért felel és ezt mikorra kell megoldani.

– Hogyan telik el egy munkanapja a főigazgatónak nem megféleldeztetve az osztályvezető főorvosról?

– Nem különösebben bonyolultan. Minden reggel félhét körül itt vagyok a kórházban. Az osztályomon indul a munkanap. A reggeli megbeszélést pontosan nyolc órakor megtartom és tudom, hogy félkilenckor fel kell jönnöm az igazgatásra, tehát röviden, pontosan, felesleges körítések nélkül vesszük sorba a napi teendőket. A főigazgatói irodában tíz óráig teszem azt amit az elsőszámú vezetőnek tennie kell. Tíz órakor visszamegyek vizitálni, aztán visszaszajvók és délután négy óráig itt vagyok az igazgatáson. Szerencsére négy után már nem nagyon kell főigazgatói tevékenységekkel törődnöm és mehetek vissza az osztályra, ahol kötetlenül dolgozom mikor meddig, általában hétig, nyolcig. És

másnap megint előlről ugyanez. Meg lehet szokni ezt a munkarendet és nem hiszem, hogy ez olyan embertelen megterhelés lenne. Ha a vezetőnek jók a munkatársai, ha megbízik bennük, ha két szóból is megértik egymást, akkor minden sokkal egyszerűbb és sokkal könnyebben megy a munka.

– Főigazgató Úr! Van valami amit különösen nagyra értékel az eddigi munkája során?

– Lassan két hónap távlatában két dolgot értékelek nagyra: az egyik az, hogy nincs kórházi ügy. A kórházban nyugalom, béke van, mindenki dolgozik, mindenki gyógyít, el vagyunk foglalva a hivatásunkkal és nem foglalkozunk mással. Én az elején azt kértem mindenkitől, hogy a betegellátásért és kórházért fogjunk össze és ne foglalkozzunk pletykákkal és egyéb dolgokkal. Ez bejött. Az első két hónapban nem volt olyan megszólított aki nem vállalt volna pluszfeladatot. Jelen pillanatban az a legfőbb feladatunk, hogy a kórház stabilitását megteremtsük és biztosítsuk, és azt gondolom ennek a feladatnak maradéktalanul eleget tettünk.

A másik fontos dolog a már privatizált területek problémája. Nagyon sokan kínos kérdésnek tekintik ezt. Nekem nagyon kellemes meglepetést okozott, hogy a diagnosztika, korrekt együttműködésre törekszik. Mind a két céggel leültünk és megbeszéltük hogyan lehet javítani a szakmai együttműködést. Mind a két diagnosztikus céggel eljutottunk odáig, hogy a konzíliumoknak a jelentőségét elfogadtuk. A szakmai együttműködésnek, a diagnosztika hatékonyságának további javítására törekszünk. Ez egy óriási dolog és én örömmel mondom, hogy nincs belső fe-

szültség ezzel kapcsolatban. Azt hiszem, hogy a jelen körülmények között pontosan értékeljük a kórház diagnosztikus tevékenységét mind szakmai, mind minőségbiztosítási és ami egyáltalán nem mellékes, költség szempontjából is.

– Van olyan kérdés amiről szívesen beszélne, de amit a riportert nem tett fel Önnek?

Hogy ne volna. A Jósa András Kórház Magyarország egyik legnagyobb intézménye, úgy is mondhatnánk, hogy öt kis kórház egyben. Olyan okos ember nincs aki, mindent át tud tekinteni. Ha az öt kis kórház, az öt mátrix vezetése a főigazgatóval jól együtt dolgozik, akkor hatékonyak vagyunk. Ennek megfelelően nem csak a mátrix vezetők felelősségét növeltük, hanem a jogosítványait is. Nem fordulnak a főorvosok minden apró kérdéssel a főigazgatóhoz, hanem az ügyeket megbeszélve a mátrix vezetőkkal, ott helyben orvosolják a gondokat. Ha jó az együttműködés a munkatársak között, akkor a főigazgatóhoz, a menedzsmenthez, már a megoldott probléma kerül és az elsőszámú vezetőnek nem kell minden, hogy úgy mondjam apró helyi probléma megoldására pazarolni az idejét. Ennek az együttműködésnek a feltételeit is szeretném megteremteni ebben az átmeneti időszakban amíg a kórház élén állok. És azt is bevallom, hogy nem egészen önzetelenül. Ha megbízatásom letelek boldogan megyek majd vissza az osztályomra és biztosan meg fogják könnyíteni Szegei János osztályvezető főorvos munkáját azok a körülmények, amiket dr. Szegei János megbízott főigazgató teremtett meg főigazgatói megbízatásának átmeneti ideje alatt.

(berkiantal)

A mi Lilla madámunk

„Szeretettel gondolkodom azokra, akikre szívemben ma is rátalálok”

Dr. Exterdéné mint szerkesztő, igen határozottan úgy intézte, hogy az Új-körkép Arc-Kép sorozata ezúttal Gönczi Jánosné vagy ahogyan sokkal inkább ismerik ott: Lilla madámról szóljon. Ma már nyugdíjas, de 32 éven át, 1954-től 1986-ig kórházunk dolgozója volt.

Róla szóljon az Arc-Kép, mert Lilla madám így és Lilla madám úgy, mert hogy mennyire és mennyi mindent és hogyan, hogy szinte mindenki és fogalom lett a neve, mert úgy dolgozott, úgy élt...

Hát akkor Lilla madám. És valami búbjós várakozással vagyunk, úgy muzsikál már bennünk is a név, finoman cseng-bong, szinte már-már lírai-an alliterál.

Dr. Exterdéné telefonon közli ezután velünk, mikor és hol keressük. Egészen fátyolos lesz a hangja amikor azt kéri: szépen, nagyon szépen írjanak róla, mert nekünk, nekem, ő különösen kedves. Ő fogta a kezünket, amikor kezdők voltunk. Olyan volt nekünk – azt nem lehet elmondani –, mint az édesanyánk, és sobase lehet megköszönni azt a csodálatos kedvességet, azt a védelmet, szeretetet...

Elég nehezen jutunk a közelébe, ahhoz képest, hogy időpontot egyeztetünk. Sokszori csengetés után – a házat is körül-körül járjuk –, már-már feladnánk, mire egy búvjósan szép fiatal lány jön elénk. Ő az egyik unoka, aki Olaszországban képzőművészetet tanul. Kedvesen invitál, kerülünk beljebb, a nagymama szeretettel vár.

Családi és mindenféle fényképek, iratok, megsárgult újságkivágások, a nagyasztalon, közülük aki feláll, elénk jön és úgy fogad bennünket, olyan kedvesen, mintha réglátott közeli ismerősök volnánk. Ő Lilla madám.

– Jaj ez az Ili! Hogy mit ki nem talál, minek foglalkozni már egy ilyen öregasszonnyal.

Azért mégis csak sugárzik, hótiszta arcán őszinte a mosoly, hát persze, hogy jól esik a kitüntető figyelem ennyi év után. Tudja ő jól, ha nem is mondja, hogy bizony megszolgáltta azt. Kö-

rülötte ragyogó tisztaság, nem üres-mibaszná, hanem használatban tartott rend, a falakon mindenfelé festmények, rajzok, s ahol nem, ott néhány ezernyi könyvtől roskadnak szekrények és polcok – ez szűkebb otthona. Egyedi, szerénységében is különlegesen finom harmónia. Illetlen nézelődésünket így inti meg:

– Összeköltöztünk a lányommal, két özvegy ne legyen kétfelé... Nándor elvesztése után jobb így nekünk...

Hallgatunk. A jóvátehetetlen hiányról minek faggatózni (Nándorról). Szabó Tibor dolga, hogy megnyissa a lelket, beszélgetnek hát, a másikunk figyel. Dolga inkább csak a jegyzetelés.

– Izgulok, nem vagyok színész, vagy mit tudom ki, én nem szoktam nyilat-

kozni. Nézzék, ez az első nővérfotóm.

– Hát igen. A nővérek nővérnek öltözték akkoriban még – jegyzi meg némileg szomorkásan Tibor.

– Ez meg egy nyugdíjas kép – megöregszik, az ember. Ugye így van? Hetven fölött egy nő nem lehet már szép.

Mit mondhatnánk? Hogy dehogy? Ostoba közhely volna. Az ember megöregszik. Megcsúnyulásról ez esetben azért szó sincs, az emberi szépség kortalan.

– Mit mesélhetnék én magamról? Nem vagyok én érdekes, az én életem olyan egyszerű, nincs benne semmi rendkívüli, csupa mindennapi dolog...

Jaj, Zsurkai Ili, milyen helyzetbe hoz-

tál – pedig hogy imádtam! Mint minden növendéket, akikkel egymás mellé kerültünk. (És figyelmeztetve emeli talán Zsurkai Ilire, talán ránk is mutató ujját.)

Gyönyörű búcsúztatásom volt. Mikor is? Régen. Már nem is tudom. A mi családunkban az időseket nagyon megbecsülték és példa voltak. A példa pedig nevel. Rájuk gondoltam ha valamiben nehezen boldogultam és döntenem kellett.

Hogy is kezdődött? Egyik kedves védőnő barátnőm egyszer azt kérdezte tőlem: Te nem akarsz védőnő lenni? A kórházban épp akkor indult a nővérképzés. Az első évemet így végeztem el. Az újszülött osztályra kerültem és csecsemő-gondozó lettem. Akkor még nem is volt igazi újszülött osztályunk, egy közösrendezéses kórteremben rendezkedtünk be és nagyon nagy hajtás volt.

Az első főnököm Gábel főorvos úr bizalmából 10-12 nővér csoportvezetője lettem. Valahogy így kezdődött az én pályám. Igyekeztem pontos lenni és elfogadni, követni, amit a főnökeim mondtak, mert azt láttam, hogy azok az osztály érdekeit szolgálják. Az olyan főnököket szerettem akikben ez a tudatosság, ez a törődő előrelátás benne volt. De ezen a pályán mindenkin, a takarítón is rengeteg múlik. Közöttünk nem volt cicókázás. Én belenyúltam a vödörbe is. Hoppá, van-e benne hipó? És nem volt sértődés, csak rend, minden nap. Úgy öt éve, karácsonyeste volt éppen, bennjártuk. Istenem, olyan szép lett ott minden – miért is mentem nyugdíjba! Itt, most lenne csak szép dolgozni.

1958-ig sűrűn váltogatták egymást a főnökök. Ki 10 napot ért itt, ki két-három hetet. De ezután jött Gyöngyössi Andor egyetemi tanár már egy egész korszakot nyitott. Ő szervezte meg a szép kis újszülött-osztályunkat. Azután lett Molnár tanár úr '70-ben, aki a posztoperatív őrzőt is megszervezte, a különleges, veszélyeztetettek ügyelésére. Azután Dr. Orosz Tóth Miklós következett, aki emberséges jó főnök volt. Ő volt az utolsó akivel együtt dolgoztam.

Egy fiatakkori kép kerül elő. Már bocsánatot az illetlenségért, de ezen bizony még több is mint bámulnivalón szép asszony Lilla madám, hát kíváncsian megfordítom: "Köszönöm Neked, hogy nővér lehettem." Aki ezt megérti, belerendül. Bele, hogy így is lehet egymás oldalán, ilyen vállvetve és ilyen hálával összekapaszkodni.

– ?

– A férjemnek írtam ezt, mert amíg tanultam, ő és az édesanyám álltak helyt helyettem. Sohase tudtam igazán megköszönni, hogy így mellettem álltak. Nem megy egyedül, ha nincs egy társ... Tizenhét éve halt meg az uram. Azt mondom: annak az asszonynak, akinek még él az ura minden napja piros betűs ünnep! Szeretettel mindent meg lehet oldani. Sose tudni, hol csúszik meg az élet. Talán ahol ez a har-

mónia megcsorbul.

Az egyik album fedelének belső oldalán három kis, kézzel írott idézet áll, az egyik Hemingwaytől való: "Emberi törvény kibírni mindent és / menni tovább. / Még akkor is, ha már nem élnek benned / remények és csodák."

– Akkoriban még állandóan ment a nővérképzés. Elvégeztem, részt vettem én is minden lehetséges képzésben. Budapesten elvégeztem a Vámos Ilona Bábaképzőt, az István Kórházba jártam gyakorlatra, és aztán oktattam is a növendékeket. Szárnyam alatt tartottam, védtem, dédelgettem őket – miért is? – hogy mindenkinek jó legyen. Babának is, kismamának is, nekünk is. Csak jó légkörben lehet a munkát szeretni, és én azt akartam, hogy a tanítványaim és a beosztottaim szeressék a munkát.

Aztán elment közülünk Júlia madám,

és én örököltem a helyét. Így lettem Lilla madám. És ez az egy munkahe-lyem volt.

Sokszor, nagyon sokszor szigorúnak kellett azért lennem, de egy biztos, az én gyerekeimet senki rajtam kívül nem bántotta. Megesett, hogy olykor meg-rángattam, még nyakon is teremtettem őket. A második főnököm Molnár ta-nár úr, azt mondta egyszer: a főnövér renoméja úgy nő előttem, ahogyan az árulkodások száma csökken. Az is jó volt, hogy túl tudtunk lépni a koccaná-sokon. Legszebb talán mégis csak az utolsó 10 év volt. Olyan lettünk, mint egy család.

És legelső a beteg volt ebben a "csa-ládban". Istenem, belép a kórház ka-puján szegény, és halvány fogalma sincs, mi vár rá, hová kerül, miféle em-berek veszik körül, hogy mi lesz a sor-sa.

De ha így van, és mindig azt láttam, hogy mennyire így van, azt gondoltam, hogy vajon ha az én valakim lépne most be a családomból, ki segítene ne-ki? És az első segítő jó szó talán a leg-fontosabb. A szülőnőkről ne is beszél-jek, mert ők két életért is aggódnak egyszerre. Tudom, hogy a maiak is így érzik, tudják ezt, de mégis, holnap már mennék ha mehetnék vissza, és foly-tatnám ott, ahol elmaradtam.

Valamikor az István Kórházban ve-zettem az első szülésemet. Amikor a gyerek feje megjelent, a könnyeim po-tyogtak, a kezemben ott vergődött egy kis élőlény. Tudják, milyen gyönyörű esemény a szülés, a születés?

– Nem. Úgy ahogyan ő, sohasem él-bettük át, legfeljebb ha sejtethjük a cso-dát. Ezek után kérdezetlenül is szó esik a lehetséges tragédiákról.

– Igen, sajnos a Pavilonban – ott vol-tak a súlyosabb nőgyógyászati esetek – sajnos történtek tragédiák. Bizony oda nagyon kellett a simogatás! Ezeket nem lehet elfelejteni. De nem lehet, a jót a szépet sem. Őrzöm az emlékeimet. (Amikor Antall Józsefet te-mették, akkor írta fel magának (nincs ebben semmi politika!) a másik idéze-tet: "Miért múlik el az élet? / Miért van az, hogy nincs visszaút?") És Lilla madam elpityeredik.

– El kellett jönni nyugdíjba. Muszáj volt... Eddig volt. Szép volt. De nincs tovább.

Én saját magam vasaltam a köpe-nyem, sohase bíztam mosodára, váll-

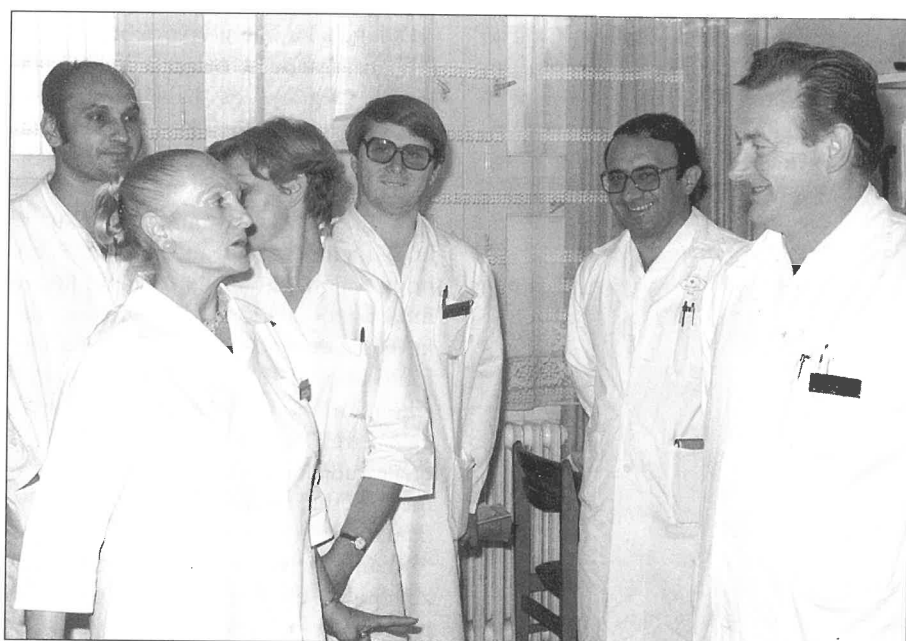
fán vittem be. A főmadám nem lehet slampos, vasalatlan – nem igaz?

Ha beléptem a kórházba, kinn hagytam mindent... Eszembe nem jutna, ha újra kezdeném, hogy más pályára induljak. Két éve Dr. Séra főigazgató, meg Ilike összehívtak egy értekezletet, és többek között azt kérték, hogy mi, az öregek, mondjuk meg, miért a sok pályaelhagyó? Fizessék meg őket, teremtsenek jó légkört és maradni fognak! – azt mondtam nekik. Így van? Jól mondom?

De hát ez a mi időnkben nem is volt még. Igen, az is más volt. Nem volt fő

– Mi szép? Mindenkinek megvan a magáé. Az enyém nekem kedves és nekem szép. Jó visszaemlékezni rá, annyi barátság született ott. S aztán itt vannak nekem az unokáim, akiket egyformán szeretek, és ők egyformán szeretnek vissza.

Az az igazság, akkor minden más volt. Régi filmekből, tévéből látom vissza már csak, de nekem szép marad. Nekem akkor úgy tűnt, stabil az életünk. Én borítékokba rakosgattam, külön-külön osztottam a pénzünket: ez a háztartásra, ez ruhára, élelemre. Jutott, ami jutott, beértük azzal, ami volt.

kérdés a fizetés. Ifjú koromban két rádió volt a falumban, és egészen más volt az élet, és ettől másfél az emberek is. A fizetés nem volt fő kérdés – ez ma talán már hihetetlen. Én akkor 960 forintot kerestem. A munka, az volt a fontos, a többi meg valahogy alakult. Más volt akkor még az élet, és én ezt a másféle életet jobban szerettem.

– Mi volt az a más?

– A gyönyörű ifjúságunk! Az hogy dolgozhattunk! – ezt én nem is tudom elmondani.

Talán nem voltak még ilyen igények, a szegénység – pedig mennyivel durvább volt – valahogy elviselhetőbbnek tűnt. Közelebb álltak, talán éppen ezért az emberek egymáshoz, meghittebb, őszintébb volt az akkori közösség. És én ezt akartam tovább éltetni a munkahelyemen is.

– Mi szép van az életben?

Nem a több tárgyra vágytunk, minőségi cikkekre, hanem a több, tartalmasabb életre. Abból nem volt elég.

Voltak köröttünk súlyos válságok is. Tragédiák is, de azokról mi sokat nem tehattunk. Említettem Gábor főorvos urat. Azt a nagyszerű, tiszta embert a műtőből kilépve vitték el '56-ban. Mit tehattunk? Éltük a magunk életét, ahogyan tudtuk. Arra ügyeltünk, hogy magunk magunknak válságot, tragédiát ne teremtsünk. Összesodródtunk, így hozta az életünk, hát összetartottunk, hogy védjük magunkat.

Lehet hogy dicsekvés, sohase voltam összeférhetetlen. A békétlenség, lelki válságot hoz, akkor meg mire jó? Én mindig szembesítettem a békétlenkedőket, a megbántottakat, mielőtt bármelyiknek egyoldalúan igazat adtam volna, és amikor már szemtől-szembe álltak, kiderült, hogy nem is olyan nagy az a sérelem, legalább is így

könnyebben elsimult. Nem voltak tartós konfliktusaim, hiszen csak azt tettem, amit tennem kellett, és annál többet nem követeltem a munkatársaimtól se.

Voltak, és vannak ma is körülöttem kínos állapotok, de ez természetes velejárója az életünknek.

– ?

– Száz évig élt nagyapám, és milyen hálás vagyok neki ma is, hogy annyit mesélt az életéről, az emberekről, és nagy mesélő volt a nagyanyám is. Belőlük sokat merítettem, tőlük sokat tanultam. Anyám türelmes, okos tanácsokkal látott el. Egyszer azt mondta nekem, amikor önálló életemnek neki-vágtam, hogy úgy menj fiam az emberek közé, hogy a családról, akik hozzád, neked a legkedvesebbek, soha semmit! Nem tartozik másokra a mi életünk. Hát ilyen lett a szemléletem. Ezt a zártságot, amennyire tőlem tart meg, megtartottam, és sohase szegtem meg. Apám korán meghalt, mindössze 62 éves volt – az uram 60...

Ha az embernek van egy igaz társa, pótol minden hiányt és átviszi minden bajon. Szinkronban kell élni, nem megymásképp.

– Mitől ez az erő még ma is?

– Attól, hogy szeretettel gondolkodom azokra, akikre szívemben ma is rátálok. A jó emberek és a szép emlékek erőt adnak. De azért az igazi erő a sok gyerek, a három lányom, meg a sok unoka – a teljes családom. Ez adja az erőt.

És nevek röpködnek már, családi események és történetek, ki hol tart, bányás, mit csinál, merre tart, mire készül. A mesélés, mert ez már igazi mesélés, noha a pillanatnyi valóságról szól, tele van odaadással, figyelemmel, törődéssel, számontartással és reménnyel, kedvvel és mosollyal – egyszóval határtalan szeretettel.

Hát ezért a ma is a fényes arc, a folytonos szelídségben derengő lélek.

Kit látunk hát, milyen "arc-képet"? Nehéz azzal megértetni, aki nem ismeri Lilla madámat. Mert ami igazán Ő, az a forma nyelvén megmutathatatlan, és a róla szóló leírás sem adhatja vissza ezt a folytonosan áramló, örökösen pulzáló egyéniséget. A formát megtörheti az idő, a lelket nebezen.

– Ő én teljesen tipikus vénasszony vagyok.

– ?

– Hát mert, egy: rejtvényt fejtek; ket-

tő: folyton követem a híreket; három: ...

– „Hivatalosan” is megbecsülték, elismerték a munkáját?

(Lányához fordul, aki időközben haza érkezik, de a háttérben marad, észrevétlen tesz-vesz körülöttünk.)

– Plecsnit kaptam én? Igen egyszer, 1970-ben „Az Egészségügy Kiváló Dolgozója” lettem. Egyszer meg kiengedtek Bécsbe jutalomból, amikor az IATROGÉN fertőzésekkel kapcsolatos pályázatot készítettem – ez akkor volt, amikor még orkáncabátot hordtunk.

Kitüntetés? – szinte zsörtölődve kérdez vissza – Ugyan. Nem voltam melőzött soha.

Lányát Dr. Gönczi Ágnes, a Nagykállói Pszichiátriai Szakkórház főigazgatóját is kérdezzük: mit lehetne még elmondanunk róla, mi fontosat, amiről édesanyja esetleg hallgat.

– Annál többet úgysem lehet, hogy ő volt – ahogyan ők ma is emlegetik: „Ő volt a mi Lilla madámunk!”

Tudják, amikor tanult, egy-egy vizsgájára készült, úgy vonult el közülünk mindenféle zugokba, hogy szinte észre se vettük, csak azért, hogy ne legyen útban.

Anyám a szárnyai alá vett minden kezdőt, nem csak bábát, védő- és ápolónőt, és ezt ma sem felejtik el. Nincs – mi lehetne ennél nagyobb elismerés?

A harmadik idézet Lilla madám mapájából Adytól való. Így szól: „Ha kérés jön, / Majd elhiggad. / Hogyha csönd jön, / Majd elringat. / S ha menni kell, / Majd elmegyek, / Hogyha hívnak.”

Elköszönünk, miután kávéit iszunk, és igen finom saját készítésű málnaszörpöt. Én bizony gyerekkoromban éreztem ezt a kedves ízt utoljára.

– Istenem, ez az Ili! Ugyan miért kell rólam írni? – szól még utánunk.

Tudja kedves Lilla madame, vannak példa-életek, megköszönhetetlen egyéniségek, és Ön, az Öné asszonyom csaló szépítés nélkül ilyen. Ezért ez az írás.

Mert bizony – és különösen napjainkban, amikor annyi az intézményes, meg a magán hitványság – kételkedve kutatjuk, kérdezzük magunk körül az életet: mi célja van s mi célja velünk? (Különös, hogy Lilla madám egészen megdöbben, amikor arról faggattuk, voltak-e sérelmei, érték-e bántások, legalább csalódások? Megütődik, elbi-

zonytalanodik. Én nem is tudom – azt mondja. – Nem is. Nem voltak. Tulajdonképpen nem voltak.)

Elgondolkodhatunk: ennek az embernek az élete, miért sikerült ilyen né, hogy idős korára is megmaradhatott derűsnek, sőt boldognak? Hogyan, miért lehetséges, hogy akik ismerték, a legnagyobb tisztelettel és szeretettel gondoltak rá és vallanak róla. Azért talán, mert minden korábbi pillanatában is eleve így élt, azt keresve a minden napokban, ami érthető, világos, tiszta, derűs és szép (vagyis azt, ami embert általában boldoggá tesz). És azt adta maga is tovább a körötte élőknek, ami tiszta és szép. A rútságokat elvetette, azokkal közösséget nem vállalt, ön maga pedig rútságot nem gerjesztett és nem terjesztett.

Belátó önkorlátozás állna a dolog mögött? Már az is igen használható példa lehetne. De hiszen aki így, ilyen sugaras szeretettel emlékezik munkára, korszakra, emberre, az nem korlátozhatta, éppen ellenkezőleg, kiteljesítette – ahogyan mostanság mondják – megvalósította önmagát. És amit olyan nagyon firtatunk koronként, a szabadság lényege éppen ez: a felismert szükség-szerű irányában véghez vitt cselekedet. Ne értsük félre, ne kezeljük felszínesen az életet, benne nem az „értékesítés” az egyetlen emberi irány.

Lilla madám szükségszerűen csupán saját belső lényegének engedelmeskedett, s ha nem azt teszi, ma talán elégedetlen, törött lelkű, Istent, világot kárhóztató ember volna. (Meglehet, annak ellenére igen jól érvényesülhetett volna, s tán még zsák aranya is lenne.) Csakhogy ő odajutott, ahová a szükség vitte, s így megvalósította saját lelkiségét.

Ismét csak érdemes egy pillanatra megállnunk. Nem lehetséges egy életet át kemény szívvel harchban állni, számító, rideg okossággal, ha kell törítve is megszerezni a kincseket, hogy aztán majd a harcok végeztével átváltozva, megbékélve visszavonuljunk, és igaz jóemberként derűs boldogságban szemlélődjünk és gyönyörködjünk magunk körül, sőt magunkban. Azaz: lelki békénk kisimul. Nincs ilyen metamorfózis, ne reménykedjünk. Az eből szerzett kincsek visszaordítanak ránk. Az eből szerzett érdemek: a tisztelet, a tekintély, akár a (mutatott) szeretet is, szétfoszlanak idővel, s didereghet me-

zítelenül, aki valaha azokban feszített.

Mi is Lilla madame lelkisége? – azaz, az abból szükségszerűen következő cselekedetek? (Hiteles tanúi ennek egykori tanítványai, munkatársai, meg akik a „keze alatt” születtek, meg akik közelében betegeskedtek). A segítő odaadás, a fegyelem, a szorgalom, a személyes testi és lelki és gondolkodásbeli tisztaság. És mi az ő vágyott szabadsága? Naponta, megcselekedni azt, ami belül feszíti, azt amire szüksége van. Mire volt szüksége? Arra, hogy szeressék! Miután felismerte ezt az ő személyes belső szükségletét, aszerint cselekedett, a többi dolgokat pedig vagy elkerülte vagy szembe ment velük. Hát így jutott el oda, ahová igyekezett.

Lilla madame gyaníthatóan tudatosan is (értelem), ösztönösen is (lélek) választott így a sokféle földi utak közül, de ne felejtjük, a közösség, amelyikből származott, a tradíciók is errefelé igazgatták. És bizony, minden utunk az emberi közösségen át vezet.

Alapvetően kétféle mód viszonyulhatunk a közösséghez:

Vagy küzdőtérnek, érvényesülésünk közegének, masszának tekintjük, amiben ütve, taposva juthatunk „magasabbra, gyorsabban, messzebb”, míg választott értékeinket: az aranyakat ügyesen vagy erővel elveszjük a többiektől. De tekinthetünk a közösségre úgy is, mint éltető közegre, ami befogad, és védelmet ad (ezt viszonznunk kell), amiben kifejthetjük, megvalósíthatjuk, birtokolhatjuk a magunk, ugyancsak választott értékeit.

Ha az egészségügyre gondolunk, nagyon nehéz nem észre vennünk, hogy oda bizony azok illenek, akik választott „aranyait” az utóbbi módon gondolkodják megszerezni.

Lilla Madame! Ugye így van ez, ugye jól gondoljuk ezt mi is, akik beszélgethettünk önkel kedves-jó Lilla madám. Tudatjuk, mindazok nevében, akik ismerik Önt, hogy Ön mindmáig szépséges és nélkülözhetetlen életet élt. Fogadja jó szívvel, és nyugodjon csak bele – hisz rászorgált –, hogy a mi tudatunkból Ön sohasem múlik el.

Jó volt az ön emlékeinél megmeglekedni, hálás alkalom megkísérelni az Ön Arc-Képét megrajzolni – mindezt innen is megköszönve kíván jó egészséget:

Bugya István és Szabó Tibor

Orvosi könyvtárak Svájcban

B a r a n g o l á s e g y s v á j c i k ö z k ö r h á z b a n

Több mint 750 év egy nemzet történetében is nagy idő, hát még egy kórházban. Ezt a szép kort mondhatja magának egy svájci klinika, melyben a közelmúltban könyvtárosként jártunk. A Lausanne óvárosa szélén álló intézmény közelébe érve biztosak voltunk abban, hogy jó helyen vagyunk, bár a szépen karbantartott park akár egy botanikus kert is lehetett. Mégis egy dolog egyértelművé tette a hely funkcióját, az itt-ott felfel tűnő fehér ruhás emberek. Volt, aki sietősen tartott valahova, de a legárlakodóbb az volt, amikor a kellemes parkban betegekkel beszélgető, vagy tolókosiban ülő betegeket levegőztető fehér köpenyeseket láttunk meg. Az első pillanatban átsuhant az agyunkon "itt mindenki ráér?". Aztán később mindent megértettünk. – Itt mindenre, legfőképp a betegre van elég ember.

A Centre Hospitalier Universitaire Vaudois (<http://www.hospvd.ch>) kórház Svájc 5 egyetemi klinikájának egyike Basel, Zürich, Genf, Bern mellett. Elődjét 1236-ban alapította Aymon de Savoie, la Maison-Dieu et l'Hospice de Villeneuve néven. A 19. században vált Vaud kanton kórházává. 1883-ban kapott egy tágas épületet, melyben 470 beteg fért el. 1890-ban egyetemi klinikai rangot nyert. Az évek során többször modernizálták, 1916-ban gyermek és női klinikával, 1932-ben a Sandoz kórházzal, 1933-ban az u.n. Bourget Pavilonnal, 1935-ben a Nestlé kórházzal 1942-ben patológiai és anatómiai intézettel 1947-ben sebészeti pavilonnal bővült.

	ágysszám	ápolat betegek	átlagos tartózkodási nap	orvosok száma	ápolók száma	személyzet összesen
1960	1 130	14 300	25	140	540	1 230
1970	1 440	20 580	18	300	1 000	2 440
1980	1 210	21 940	16	430	1 330	3 350
1990	1 140	28 050	13	460	1 580	3 940
2000	870	41 080	7	550	1 540	4 460

Már az ötvenes években jelentkezett egy új városi kórház építésének gondolata Lausanne-ban, ami végül 1982-ben valósult meg. Az új 154 ezer négyzetméter alapterületű épületben 2-5 ágyas fürdőszobával ellátott szobákban 1.000 beteg helyezhető el egy időben. A betegek szállítását az intézet

mentőhelikoptere is segíti. A 11 emeletes épületben 19 műtő és minden diagnosztikai és klinikai szakma megtalálható. Alagsorában a garázsra kívül elhelyezést nyertek a különböző javító műhelyek is. Az igazán korszerű kórházban gondoltak a betegek feszültségének oldására is, és kialakítottak egy ökomenikus imatermet, és a 11-dik szinten játszótérrel a gyerekeknek. Bárhova néz az ember számos műalkotás, színes falak, szép formatervezett bútorok láthatók. Természetesen bolt és posta is található itt.

Ezt a hatalmas egy épületbe települt "várost" közel 4.500 személy működteti. Az idők során az ágysszám több, mint kétszázal kevesebb lett (ld. tábl.), ami egyenes következménye volt a harmadára csökkent

ápolási napoknak. Ezzel párhuzamosan az orvosok és ápolók létszáma viszont nőtt, ami a gyógyítás magas színvonaláról árulkodik. A több mint 2.000 fős szakszemélyzet mellett ugyanilyen létszám gondoskodik a technikai háttérrel.

Az épületben található Vaud kanton 8 orvosi könyvtárának legjelentősebbike, mely az egyetemi hallgatók és gyógyító orvosok információs igényeit egyaránt kiszolgálja. 18.000 kötet körüli könyvgyűjtemény és tézisek mellett 600 féle kurrens periodika és 3000 full textes elektronikus lap olvasható. A hazai szokásoktól eltérően nagy hagyománya van a legkülönbözőbb médiafelelések használatának. Az ott hon is megszokott olyan dokumentumok mellett, mint CD, videó, hangfelvétel vagy diaposzítív, itt természetes könyvtári anyag a tanulást nagyban segítő röntgenfelvétel vagy szövettani metszet. A könyvtárban bárki könnyebben hozzáférhet ezekhez a dokumentumokhoz, mint egy eldugott labor mélyén, és az erre a célra kialakított, a szükséges technikai eszközökkel felszerelt 32 kutató fülkékben és 11 szobácskában akár csoportosan is, órákig tanulmányozhatók. Természetesen a hangkazettákon nem Chopin hallható, hanem a szív verése és a videofilmek sem játékfilmet mutatnak be, hanem egy-egy műtét,

vagy vizsgálat menetét. Ugyancsak segítik az orvostanhallgatók képzését a mozgóképes multimédia anyagok. A könyvtár forgalma jelentős, havonta 900 kölcsönzés történik. A helyben használat ennek többszöröse, amihez nagy olvasóterem áll rendelkezésre. Számos könyvtári számítógép teszi lehetővé a biomedicinai adatbázisok használatát (Medline, Psychnet, Web of Sciences, Current Contents), bár a találatok kinyomtatására nincs lehetőség, csupán a CD-re átvitt elektronikus változat vihető el. A gyakorló orvosok ezeket az információs szolgáltatásokat a klinika intranetes hálóján keresztül saját szobájukban használják. Egyéni igényeiket emailen keresztül közlik, és ugyanígy elégítik ki azt a könyvtárosok.

A könyvtár az ésszerű állományalakítás jegyében összehangolja gyarapítást a város egyetemének természettudományi karával, ahol a 6 éves orvosképzés első évét hallgatják az orvostanhallgatók.

Jóleső érzéssel győződhetünk meg arról, hogy a Kálly Orvosi Szakkönyvtár is képes azoknak a szolgáltatásoknak (adatbázisok, emailen keresztül történő kérés stb.) a biztosítására kicsiben, amire ez a Magyarországnál jóval fejlettebb ország orvosi könyvtára.

Kübrner Éva

Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémia

Kedves Kolléga!

Öröm és megtiszteltetés számomra, hogy a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémia új elnökeként köszönhetem Önt.

E szervezetet Szabó Sándor alapította Bostonban az Egyesült Államokban 1990-ben, hogy minden eszközzel elősegítse a különböző rendszerekben élő magyar orvosok találkozását és együttműködését. Az elmúlt 15 év alatt további nagyszerű elődök Kovács Arisztid és Kunos György professzorok elnökletével sikerült egy, a maga nemében egyedülálló szervezetet létrehozni, mely nemcsak számos sikeres nemzetközi kongresszust szervezett és folyamatosan adta közre hírlevelünket, de támogató, illetve tiszteletbeli tagként világnagyságokat - köztük több Nobel-díjast - állított sorainkba. A rendszerváltás lehetővé tette, hogy e szervezet most abból az országból válassza elnökét, amelyben a legtöbb, mintegy 40 ezer magyar orvos él.

A WHMA célja változatlan; lehetőséget kíván adni minden magyar, vagy magyarok iránt szimpátiát érző orvos-egészségügyi területen tevékenykedő szakembernek arra, hogy időről időre találkozzanak, egymás munkáját megismerjék, hogy minél több közös kutatás és gyümölcsöző együttműködés jölessen létre. Közismert, hogy a magyar orvostudomány hagyományosan igen magas színvonalú és világszerte elismert. A magyar Nobel-díjak zöme is e területről származik. És bár a hazai orvos-egészségügy ma számos nehézséggel küzd, kutatóinkat és eredményeinket most is megbecsülik. Kí-

vánatos, hogy ezen méltó alapokon, a 21. század küszöbén új lendületet nyerjünk, s összefogva harcoljunk a regionális fejlődésbeli eltérések megszüntésért, az orvos-egészségügyi oktatás és kutatás, valamint a betegellátás további fejlődéséért.

Hiszem, hogy kis nemzetet csak az oktatása és kutatása tehet naggyá, és meggyőző-

désem, hogy fejlett orvostudomány nélkül egy nemzet sem lehet boldog és elégedett. Ezért kérem Önöket, hogy csatlakozzanak hozzánk, támogassák szervezünket és munkájukkal segítsék elő önként vállalt alábbi feladataink megvalósulását.

Segíteni kívánjuk az egyéni és csoportos továbbképzéseket, tudományos kongressz-

zusok, találkozások szervezését és a magyar orvosi nyelv ápolását és terjesztését. Pályázatokat, ösztöndíjakat akarunk létrehozni, illetve meghirdetni és nagyjainknak emléket állítva, róluk elnevezve professzori állásokat alapítani. Szeretnénk felépíteni Budapesten egy székházat, mely nemcsak a hivatalnak, de a közgyűlésnek és a szociális, valamint a tudományos összefüggéseknek is helyt ad, és amely minden magyar orvos székházaként szolgál. Ebben minden jelentős támogatónk, "téglaegyet" vásárlónk jogosult lesz hosszabb-rövidebb időt eltölteni. A közös munka segítségével tagjainknak és támogatóinknak biztosítani kívánunk egy bárholnan könnyen elérhető nyilvántartást, amely névsor, illetve szakma szerint csoportosítva minden egyes tagunkról megadja a legfontosabb személyes információkat, elérhetőséget, érdeklődést, szakterületet.

Végezetül bízom benne, hogy összefogással, közös erővel, akarattal és energiával hamarosan valóra válnak gyönyörű céljaink. Kérem, hogy akik csatlakozni kívánnak hozzánk, vagy akik segíteni kívánják a WHMA további fejlődését munkával, adományokkal, tanácsokkal, azok e-mail-en, telefonon, levélben vagy személyesen, de mielőbb keressenek meg.

Tisztelettel:

Dr. Rosivall László elnök

A Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiája (WHMA) ismertetője

A Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiája azzal a céllal alakult, hogy összefogja a világ magyar származású vagy nem magyar, de a szervezetünkhöz csatlakozni kívánó orvos-egészségügyi szakembereket. Alapítója Dr. Szabó Sándor, USA 1990. Jelenlegi elnöke Dr. Rosivall László. A Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájának hivatalos nyelve magyar és az angol. Célkitűzései, az alapító okirat szellemének megfelelően a következők:

- a.) értékálló, nagy presztízzsel rendelkező tudományos, szakmai fejlődést és kapcsolatokat segítő szervezet kialakítása
- b.) egészségügyi, tudományos kutatás támogatása és ösztönzése
- c.) egészségügyi, tudományos konferenciák szervezése, támogatása
- d.) egészségügyi, tudományos közlések elősegítése tudományos grantok létrehozása
- e.) ösztöndíjak alapítása magyar és idegen nyelvűek részére
- f.) ifjúsági tagozat kialakítása

Ezen távlati célok megvalósításához összefogásra és tenni vágyó emberekre van szüksége a szervezetnek. HA Ön egyet ért célkitűzéseinkkel, szívügyének tekinti a magyar orvos-biológiai tudomány fejlesztését, és kész — lehetőségeihez mérten - aktivitással és/vagy anyagi eszközök segítségével támogatni szervezetünket, kérjük ne habozzék és lépjen be a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájába.

A belépés feltételei:

- kitöltött belépési nyilatkozat visszaküldése a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiája szervezetéhez
- tagdíj rendezése
(ABN AMRO BANK 10200830-32315475-00000)
- A tagok számára a szervezet a következőket biztosítja:
- szakmai segítő és támogató szervezethez való tartozás
- a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájának pályázatainak való részvételi lehetőség
- pályázatok elbírálása esetén az aktív tagok részére pluszpont
- tájékoztató a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájának rendezvényekről
- Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájának rendezvényeken való kedvezményes részvétel
- a Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiája internetes honlapján szabad információközlési lehetőség
- "ki kicsoda" tag, címlista, Interneten is.

Dr. Rosivall László elnök

Semmelweis Egyetem, Kórélettan Intézet
H-1089 Budapest, Nagyvárad tér 4.
Telefon/fax: (1)2100100, (1)2102956
E-mail: rosivall@netsote.hu

*(Jelentkezési lapok a PR Irodán szerezhetők be.
Email: rosival@net.sote.hu;
cím: Semmelweis Egyetem, Kórélettan Intézet 1089 Budapest, Nagyvárad tér 4.;
tel/fax: 06-1-2100100;
06-1-2102956. a szerk. megjegyzése)*

AZ EGÉSZSÉGÜGY ÜNNEPE

„....a nemzet, melynek története van, örömmel andalodik el múltján, s magának abból bazaszeretet és tetterőt merít, úgy a magyar orvos is büszkébb önérettel tekintend jelene és jövőjére, ha a történelem tükrében látja, hogy az úttörő elődök hosszú sora vonul el előtte, s hogy a bazai orvosi irodalmat koránt sem kezdeni, hanem az elődök nyomdokain folytatni kell.” – írta Markusovszky.

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Ünneplő Közönség!

Semmelweis 1818. július 1-jén született Budán, tíz gyermek között ötödikként. A gimnáziumot a budai várban levő Miklós torony melletti egyetemi Katolikus Gimnáziumban végezte. Gimnázium után kétéves bölcsész tanfolyamot végzett, mely kötelező előtanulmány volt az egyetemhez és 1837-ben - apja kívánságának megfelelően - Bécsbe ment, hogy megkezdje jogi tanulmányait. Nem tudjuk pontosan, mi indította arra, hogy egy év után jogi tanulmányait megszakítsa és felcserélje az orvosi fakultással. A második és a harmadik évfolyamot a pesti egyetemen végezte, majd visszatért Bécsbe, ahol *Tractatus de Vita Plantarum* című doktori értekezésével 1844-ben megszerezte az orvosi oklevelet, valamint a sebész doktori és szülésmesteri képesítést. Egyetemi tanulmányai elvégzése után Bécsben maradt, bár eredeti elképzelése az volt, hogy a diploma megszerzése után hazatér és itthon kezdi meg orvosi gyakorlatát. A szülésmesteri tanfolyamon jó barátságba került *Chiarival*, aki ajánlotta *Klein professornak* a szülészeti klinikára, és Klein szívesen fogadta. Az 1840. októberében kelt „legfelső elhatározás” úgy intézkedett, hogy válasszák szét az orvosok és a szüléznők képzését, és ettől fogva az I. sz. Klinikán gyakoroltak a medikusok és az orvosok, a *Bartsch* által vezetett II. sz. Klinikán pedig a bába-

növendékek. A szétválasztás eredménye döbbenetes volt, az orvosok klinikáján a gyermekági halandóság azonnal fölszökkent 9,92%-ra, a bábák klinikáján ugyanakkor 3,38%-ra csökkent. Ezeket az adatokat Semmelweis szedte össze és közölte. Klein professzort kényelmetlenül érintette az érthetetlen statisztikai különbség, bár őt nem az anyák halála zavarta, mint Semmelweis-t, hanem a „sértő statisztika”. Igyekezett küzdeni ellene, nem a járvány megfékezésével, hanem a számszerű adatok kozmetikázásával. Ha tehetné, a haldokló asszonyokat más osztályra helyezte át. 1846. őszére jutott Semmelweis arra a megállapításra, hogy a gyermekági láz nem epidémia, hanem endémia, okát tehát nem távoli járványos tényezőkben kell keresni, hanem közvetlenül a megbetegedés környezetében. Barátjának, *Kolletschka*-nak a törvényszéki orvostan tanárának boncolás közben szerzett sérülésből származó szepszis okozta halála és boncjegyzőkönyvének tanulmányozása döbbsentette rá, hogy a gyermekági láz és a szepszis kórképe tulajdonképpen ugyanaz. Ő maga így ír erről: „Éjjel-nappal üldözött Kolletschka betegségnek képe, s egyre növekvő határozottsággal kellett elismernem, hogy az a betegség, amelyben Kolletschka meghalt, és az a betegség, melyben annyi száz gyermekágyast láttam elpusztulni, egy és ugyanaz.”. Felfedezését „*A gyermekági láz kóroktana, fogalma és megelőzése*” című német

nyelvű könyvében 1860-ban foglalta össze. 1862. március 31-én könyvét megküldte a magyarországi helytartó tanácsnak és kérte, hogy profilaktikus óvó szabályait a magyarországi kórházakban vezessék be. Következőket írta: „... Ebbeli meggyőződésemben, emberi, úgy mint hazafiúi kötelességemnek ismerem – ezen eredményt az ország legfőbb kormányának tudomására hozni, már csak azért is, hogy az általam ajánlott óvszer, melyet elméletemnek ostromló is ártalmatlannak tartanak következőleg, ha nem is használna, mit az általam összegyűjtött tapasztalati adatok fényesen megcáfolnak, semmi esetre sem árt – ország-szerre, legkivált a kórházaknál általánosíttassék.”

A helytartó tanács 1862. szeptember 1-jén kelt körrendeletében a következőket írja: „Valamennyi Törvényhatóságnak - Dr. Semmelweis Ignác Fülöp m. k. egyetemi igazgató tanár a gyermekági lázról írt és ide felterjesztett jeles munkájában a gyermekági láznak egyedüli okát egy, a gyermekágyas által felvetett állati szerves elbomlott anyagba helyezi. E nézet úgy a m. k. orvostanár testülete, valamint számos tudós orvosi tekintélyek által pártoltatik.” Aztán részletezi a Semmelweis által alkalmazott klóros kézfertőtlenítő eljárást, kitér arra is hogy „a levegő kór- és szülőházakban gyakran megújíttassék és az egyének kigőzölgése annak elbomlása előtt szellőztetés által eltávolíttassék.”. Majd a körrendelet így fejeződik be:

„Ezen óveljárás ok és célszerűnek találtatván, s ennek alkalmazása úgy kór- és szülőházakban, valamint a magángyakorlatban is kívánatos lévén, fölhivatik a címzett, hogy a fennmílt szerzőtől kitűnő szakavatottság és tanulmányossággal a gyermekági lázról írt művében foglalt ezen óveljárást úgy az orvosok, valamint a seborvosoknak és szülészeknek és bábáknak is figyelmébe behatólag ajánlja, és a kórházakban mindenütt alkalmazásba hozza”.

Markusovszky így írt Semmelweis felfedezéséről: „A görög bölcs joggal kiálthatta el a lelkesült heurékát, midőn mathematikai fejleményét megoldani sikerült; mennyivel inkább tehetette azt Semmelweis tanár, kinek főadata megoldásában a szív, becsület és ész egyaránt voltak érdekelve, s ki midőn a tudományt gyarapítja, egyszersmind keblét is könnyebbülni érzé azon boldogító remény által, hogy ezentúl nem kényszerülend a rakásra haló betegeket telen és elcsüggedve nézni.”.

Mindezek ellenére hosszú és rögzös út vezetett odáig, míg tanai széles körben elfogadásra és bevezetésre találtak.

1865. augusztus 13-án halt meg szepszisben, úgy tűnt – legalábbis egy ideig -, hogy a koporsójára hulló rögzök, mintha tanait is eltemették volna. Éppen ezért annál nagyobb elismerés illeti meg azokat a lelkes tanítványait és híveit, akik nem hagyták el a sírba szállt mester zászlaját, és azt továbbra is kegyelettel ápolták. ▶

Az első között Markuszovszky-t kell megemlíteni, akivel még Bécsben kötött egész életre szóló barátságot.

Markuszovszky mindent elkövetett a semmelweis-i tanok elfogadtatásáért. Ő volt az, aki már 1858-ban szorgalmazta, hogy Semmelweis publikálja a gyermekági láz kóroktanáról szóló tanítását. Semmelweis-nak az Orvosegyesületben elhangzott "A gyermekági láz kóroktana" című előadását hét folytatásban közölte az Orvosi Hetilap. Markuszovszky volt az, aki Semmelweis-nak fentebb említett korszakalkotó művét ismertette az Orvosi Hetilapban és ő volt az is, aki világosan látta, hogy miért mellőzik és támadják tételeit: Így ír: "...ki a közvélemény ellen, legyen az bár tudósok véleménye, föl mer kelní s az évszázados hitet megingatni – az pártütő, kit ha okkal legyőzni nem lehet, erőhatalommal kell elutasítani és megsemmisíteni. – Így járt szerzőnk is".

Balassa János, 'aki tagja volt annak a szűk baráti körnek, melyet a magyar orvostörténeti írás pesti iskola néven emlegetett, nemcsak jó barátja volt Semmelweisnek, hanem tanainak helyességét felismerve a sebészeti gyakorlatba is bevezette. 1858-tól kezdve alkalmazta a klórmésszel való mosakodást és amikor Semmelweis elsőnek végzett Magyarországon ovarotómiát, Balassa segédkezett és később, amikor maga is alkalmazta az eljárást, a semmelweis-i antiszepszist végezte. Érdekeséggé vált és a két orvos emberi nagyságának jellemzőeként talán érdemes megemlíteni, hogy együtt jártak ingyenes műtéteket végezni a régi zsidó kórházba, ami annál is inkább figyelemre méltó, mert azokban az években (egészen a kiegye-

zésig) a zsidóságnak nem volt polgárjoga Magyarországon.

Kovács József, Balassa János tanszéki utódja, szintén tudatosan érvényesítette a semmelweis-i aszepszist. A magyar orvosok 1879. évi budapesti vándorgyűlésén a petefészkek tömlő kiirtás hét esetéről számol be, amelyben kifejtette: "minálunk már tizenöt éve szakítottak – Semmelweis fellépése folytán a régi sebkezeléssel, mely azon ideából indult ki, hogy a sebláz létrejötte szükséges és kívánatos". Kovács József nem fogadta el Lister antiszeptikus módszerét, hanem tudatosan követte a Balassa által is elfogadott aszepszist, melyet, mint saját sebkezelési módszerét fejlesztette tovább, forralással csírátlanitott műszerekkel operált és száműzte a korbolt, később a szublimátot.

Semmelweis egyik legjelentősebb követőjeként tartja számon az orvostörténeti irodalom *Fleischer Józsefet*, Semmelweis első tanársegédét, mellette szerezte meg azt a szaktudást, melyet később a Rókus Kórházban hasznosított. A bábák számára írt szülészeti tankönyvét Semmelweis-nek ajánlja, és az előszóban kijelenti: "A szülészeti tárgyalásában Semmelweis tudós Tanárunk elvei s előadásaihoz ragaszkodtam".

Külön elismerés illeti meg *Ambró Jánost*, a Pozsonyi Bábaképző Intézet igazgatóját, aki bár nem volt közvetlen tanítványa Semmelweisnek, mégis leglelkesebb híve lett tanainak. "Tanulmányozni kell Semmelweis munkáját, hirdetni minden tanszékről tanát, hogy minden orvos egész kiterjedésében *correcte ismerje azt*".

Semmelweis azzal, hogy felfedezte a gyermekági láz kórokat, az aetiológiai irányzat előfutárává vált és a pro-

filaxis gondolatának egyik megvalósítója. Felismeri, hogy a nyálkahártyájától megfosztott méh, a behatolási kapu, valamint, hogy főként az elhúzódó táglulási szak jelent különös veszélyt. Bár műve empirián alapult és megállapításait kora ismereteinek megfelelően még nem támaszthatta alá a mikrobiológia egzakt fogalmai, a desinfectio akkori technikai lehetőségeivel elérhető aszepszis bevezetésével és a "non-infectio" követelményeinek megfogalmazásával lényegében megalapozta a sebészet XIX. századi nagy fellendülését. Érdeke nem pusztán történelmi érdem, hanem eleven valóság ma is, százezrek életét menti ma is. Ami elavult benne, az a kifejezőmód, ám a "non-infectio", az aszepszis, és az antiszepszis jelentősége egyáltalán nem csökkent, mind a szülészetben, mind a sebészetben egyaránt.

Semmelweis idejében a gyermekági láz legfőbb kórokozója a streptococcus haemolyticus volt, ettől bomlott a szerves anyag. Ez a kórokozó a XX. század elejére elvesztette virulenciáját, de a kórokozók egész sora tört elő, staphylococcusok, coli, pyocyaneus, proteus, salmonella, stb., melyek nemcsak gyulladást, de sokszor egész kórházi járványokat okoznak. Ha az iatrogén fertőzés Semmelweis és Lister föllépése után megszűnt volna, ahogyan a XIX – XX. század századfordulója idején látszott, akkor ez az érdem pusztán történelmi volna, azonban ma sokkal szélesebb iatrogénia elleni küzdelemre van szükség, mint hajdan, ezért a Semmelweis doktrína semmit sem veszített jelentőségéből. A szülészeti és sebészeti aszepszis, amit Semmelweis tanított, és a századfor-

duló utáni évtizedekben az egészségügy kiválóan megvalósított, a XX. század közepe után formálissá vált és ezért jórészt az antibiotikumok tehetősek felelőssé. A kórházi higiénét antibiotikum prevencióval helyettesíteni sajnálatos gyakorlattá vált és a szó szoros értelmében circulus vitiosus alakult ki. Talán nem túlzás azt mondani, hogy a nozokomiális fertőzések tekintetében visszanyarodóban vagyunk Semmelweis fiatakorához. Ha tekintetbe vesszük a polirezisztens kórokozók megjelenését és elszaporodását, a meticillin rezisztens staphylococcus aureus kórházunkban történő megjelenését és évről-évre való megduplázódását és képzeletben megrajzoljuk ezeknek a trendjét, nem kell nagy jóstehetség ahhoz, hogy lássuk, a Vancomycinre (vagyis minden antibiotikumra) rezisztens törzsek megjelenése nem a távoli jövő rémképe: a halál csontos ujjával már az ajtónkon kopogtat és újra csak a prevenció az, ami megoldást kínál.

Ezért Semmelweis-nek küzdelmekben és szenvedésekben gazdag, az emberiség számára oly végtelenül áldásos, egyénileg oly tragikus élete, és munkásságának tanulságai lelkesítést jelentenek az orvosi hivatás művelői számára, akiknek nemcsak a sebészi, hanem az erkölcsi tisztaságot is örökölniük kellett. De szükséges-e vajon az ünneplés, hogy felidézzük emlékét, hiszen eleven minden alkotása. Közöttünk marad gondolatvilága, az ünnepi órákat és az orvosi élet hétköznapijait szétválasztó határ ezért elmosódik az emlékezéskor.

Dr. Fazekas Imre

(Elhangzott 2003. július elsején a Jósa András kórházban rendezett ünnepi megemlékezésen.)

B E S Z Á M O L Ó

Konduktív nyári táborról 2003. május Sóstófürdő

2003 májusában a központi *idegrendszer-sérült gyermekeknek* kétszer egy hetes intenzív nyári táborot szerveztünk a Gyermekrehabilitációs Osztályon.

Konduktív pedagógiai szemléletet követve a mozgásfejlesztés mellett nagy hangsúlyt fektettünk az önállósági tevékenységekre és a szabad játékra, melyek során a tanult mozgásformák alkalmazására nyílt lehetőség. Minden nap volt izomlazítás, hely és helyzetváltoztatási formák tanulása, mozgáskoordináció és kézügyesség fejlesztése, kreatív játékok, szobatisztaság kialakítása, önálló étkezés és öltözködés tanulása. A rendszeresség rövid időn belül eredményt mutatott, mert a *szülők visszajelzései* alapján *akkikkel közösen dolgoztunk* a tábor során- néhány gyermek ugrásszerű fejlődést produkált az önállósítás terén.

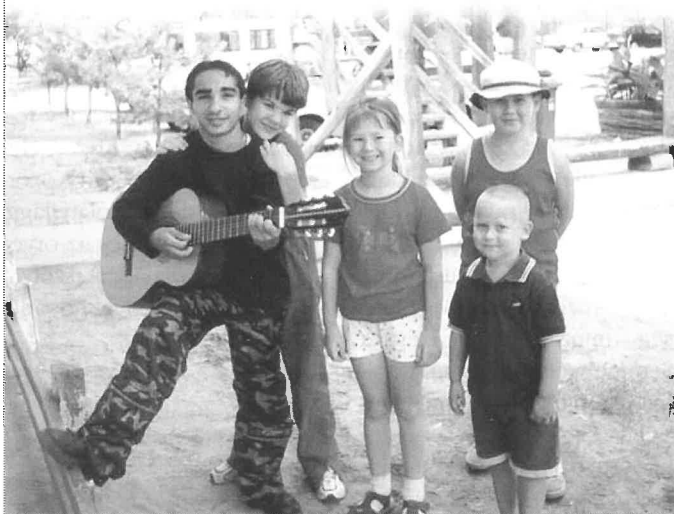
Jó volt látni, hogy a gyermekek napról napra pontosabban és tudatosabban oldják meg a kapott feladatot. Mindeközben tapasztalatokat is szerezhettek az állat és növényvilágról. A délelőtti folyamán megismert élőlényeket a délutáni programok- állatkert és lovarda látogatása, erdei séta- élet-közelibbé tették.

Ez alatt a kétszer egy hét alatt lehetőség nyílt a szülők problémáinak, tapasztalatainak megbeszélésére, konduktív szemléletük alakítására, mely segítséget nyújt a fejlesztés továbbviteléhez.

A csoportfoglalkozások során a gyermekek *kapcsolatteremtő képessége, szociális érzékenysége* észrevétlenül *fejlődött*, mely segíti őket a későbbi integrációs óvodában, illetve az iskolában.

Nyíregyháza- Sóstófürdő, 2003. június 01.

**Ráczné Kárpáti Márta és Köteles Anita
konduktorok**

A Beteg Gyermekek Szüleinek Egyesülete 2003. július 26-án családi játékos programmal egybekötött közgyűlést tartott a Gyermekrehabilitációs osztályon.

A több, mint 10 éve működő egyesület egyre bővülő tevékenységi kört ölel fel és segítséget nyújt a légúti allergiában, asztmában, szénanáthában, krónikus légúti megbetegedésben szenvedő gyermekeknek és családjuknak. A segítségnyújtás köre kiterjed a különböző táplálékallergiákban, tejcukor érzékenységekben szenvedőkre és ennek az egyesületnek a gyámolításában részesülnek, a második leggyakoribb anyagcsere betegségben, a mucoviscidozisban szenvedők is.

Dr. Virágos Péterné az egyesület titkára és *Dr. Dolinay Tamás* egyesületi elnök rövid beszámolót tartottak az elmúlt időszak eseményeiről, az örömeikről és a felmerülő gondokról. Minden évben lehetőséget tudunk biztosítani speciális táborokban való részvételre és ezekhez anyagi támogatást nyújtunk. Időszakonként felkészült, nagy tapasztalatú előadók számolnak be az aktuális újabb eredményekről és a gyógyítás bővülő esélyeiről. Kiemelendő néhány olyan anyagi támogatás, mely meghaladja a 2 millió forintot, ezekhez pályázati úton jutott az egyesület. Ilyen a gyomor és a nyelőcső vizsgálatát biztosító műszer, vagy a szervezet anyagcsere állapotát jelző vérgáz-analizátor. Az ilyen összejövetelek jó alkalmat teremtenek a családok közötti jó kapcsolatok elmélyítésére és a baráti szálak erősítésére.

Köszönjük a Gyermekrehabilitációs Osztálynak, hogy jó feltételeket biztosítottak a rendezvény megtartásához, a PR iroda munkatársainak a szervezésben nyújtott hatékony segítségüket, melyre a későbbiekben is számíthatunk.

gyógy(h)ír

Melyek a leggyakoribb egészséget veszélyeztető tényezők?

A WHO megfogalmazása szerint:

- kóros gyermekkori soványság,
- nem biztonságos sex,
- magasvérnyomás,
- fertőzött ivóvíz,
- dohányzás,
- túlzott mértékű alkohol fogyasztás,
- környezeti higiénia szegénysége,
- vashiány,
- zárt térben a füst (passzív dohányzás)
- magas vérzsír (cholesterin) szint
- elhízás

Neurológiai Osztály

A rossz hírek, a hibák hamar terjednek, és azonnali reakcióra találnak. Történnék azonban az intézet életében pozitív, betegek felől érkező megnyilatkozások, melyek egy kis közösség életét egy-egy napra igazán megszépítik, különösen, ha erre vonatkozólag a menedzsment felől is értékelő visszajelzéseket kapnak.

Ne menjünk el szó nélkül tehát a Neurológiai Osztály munkáját dicsérő számos köszönő levél mellett. Szeretném bemutatni az osztály munkáját, struktúráját, felépítését úgy, ahogyan azt a részlegfelelős Orgonásné Sípós Erika látja:

Osztályunk a neurológiai betegségek mellett az agyi érkatasztrófákat látja el. Ez utóbbi betegségcsoport a szív-érrendszeri és dagangatos betegségek után a 3. helyet foglalja el a vezető halálteki megbetegedések között. A neurológiai és stroke betegségek közvetlen kapcsolatban állnak a személyek értékrendszerével, egészség kulturáltságával, egészséggel kapcsolatos magatartásával. Meghatározzák az egyén életminőségének alakulását, de előfordulásuk gyakorisága a társadalom egészére is számottevő hatással van, hiszen jelentősek a gazdasági, szociális következményei. Ezeknek a betegnek a nagy része maradó károsodást szenved, ezért nehezebben folytatják addig megszokott életüket a családban és a társadalomban egyaránt. Az osztályon az ápolói munka összetett. Az akut ellátáson kívül hossz- és gondos ápolásra so-

rulnak betegeink, amit valamely szintű rehabilitáció követ. Ezek mellett fontos része munkánknak a pszichés támogatás mind a betegnek, mind a hozzátartozóknak. Az agyi érkatasztrófák hirtelen következnek be, az addig munkáját jól ellátó, családjáért mindent megtevé ember egyszerre egyhez kötött, tehetetlen beteggé válik. Ekkor van legnagyobb szükség támogatásunkra, gondoskodásunkra és büszkén mondom el, hogy ápolóink, gyógytornászaink asszisztenseink közösségét ez az empátia és az ápolói hivatáshoz méltó magatartás jellemzi, s sok betegünket segítette vissza családjába és a társadalomba.

Munkánkat elismerő, értékelő, lelkünket simogató érzés a sok köszönőlevél, s a pozitív betegelégedettségi felmérés.

Munkahelyi vezetőként teszem a leírtakhoz, hogy a részlegen igen alacsony fluktuáció mellett, egy jól felkészült, összeszokott közösség végzi összehangoltan mindennapi feladatait, illetve úgy tűnik attól azért valamivel többet. Többet annyiban, hogy az ott kezelt betegek szükségét érzik annak, hogy a velük történeteket, tapasztalataikat levél formájában megköszönjék és az osztályon elhelyezett véleményládában elhelyezzék, vagy más módon az ápolás vezetőinek jelezzék.

Szeretném megköszönni az osztály valamennyi munkatársának lelkiismeretes, gondos munkáját, mellyel hozzájárult a betegek és az ápolás vezetőik ilyen mértékű elégedettségéhez.

Katona Michaela

KÓRHÁZI GYAKORLAT A III. SZ. MÁTRIXBAN

„A tudás kincse oly hatalmas, semmit sem vehetnek el belőle a rokonok, a tolvaj nem rabolhatja el, és bármennyit osztasz szét belőle, sohasem lesz kevesebb.”

Indiai bölcsesség

Kórházunkban több évtizedes hagyománya van az egészségügyi elméleti és szakmai gyakorlati képzésnek. Az ország minden területéről fogadunk orvostanhallgatókat, rezidenseket és egyéb szakdolgozó jelölteket.

Az Oktatási Csoport szakoktatói és a gyakorlatvezetők felügyeletével folyamatosan zajlik az irányított gyakorlat, melynek elismeréseként 2000-től a Debreceni Orvostudományi Egyetem által adományozott "Kiváló Oktató Kórház" címmel büszkélkedhetünk.

Tájékoztatómban az általam vezetett gyakorlati területen, a III. sz. Belgyógyászati mátrixban 2003. január 01-től 2003. július 31-ig 559 fő vett részt ápolástan gyakorlaton az alábbi képzőintézményekből, a követelményrendszerben meghatározott óraszám szerint.

- Debreceni Orvostudományi Egyetem
- Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kara
- Zay Anna Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola
- Kállay Rudolf Szakiskola
- Egyéb képzőintézmények (a Munkaügyi Központ támogatásával)

A gyakorlaton résztvevők különböző képzési formákból érkeznek. Főiskolai szín-

tű képzésből diplomás ápoló (nappali, levelező) mentőtest és védőnő, felsőfokú képzésből a 2 éves HÍD ápoló és nappali ápoló, a középfokú képzésből mentőápoló, míg alpfokú képzésből szociális gondozó és ápoló, illetve ápolási asszisztens tanulhatja az ápolás művészetét.

A 2002-2003-as tanév II. félévében a mátrixvezetőkkel és a részlegvezetőkkel előzetesen egyeztetve – az I. és II. Belgyógyászati Osztályon, az SBO-n, a Rehabilitációs-, Onkoradiológiai és Neurológiai Osztályon folyt gyakorlat.

A gyakorló területen dolgozó orvosok és szakdolgozók mindent megtesznek annak érdekében, hogy a hallgatóknak ne csak szakmai ismereteik bővüljenek, hanem a beteg emberrel való kapcsolatuk is minél mélyebb, őszintébb legyen. Segítik, támogatják ōket az osztályos munka megismerésében és elsajátításában, ahol nem csak a gyakorlat, hanem a tanulmányaik zárásaként a gyakorlati vizsga is zajlik. Így volt ez 2003. februárjában a II. Belgyógyászati Osztályon, ahol 89 fő ápolási asszisztens tett 4 nap alatt sikeres vizsgát.

Köszönetemet fejezem ki a fent említett osztályok vezetőinek, illetve ápolóinak, hogy humánus hozzáállásukkal, tudásukkal segítettek a hallgatókat abban, hogy az elméleti ismereteiket a gyakorlatban jártasság és készség szintjén képesek legyenek alkalmazni.

Jó volt együtt dolgozni!

Papp Tiborné

*Lectori salutem***Forró nyár**

Egyre magasabbra kúszik a hőmérő higanyszála újabb és újabb rekordokért. Aszály pusztít a megművelt földeken. Hová lett a költő megénekelte "aranyos lapály a gólyahírral", cserepesre száradt "az áramló könnyűségű rét" és nem tudom a darázs talál-e még vadrózsát. Gyilkos önpusztító folyamat, mert ma már tudományos tény, hogy a felmelegedésért az emberi tevékenység, az üvegházhatású gázokkal történő légszennyezés a felelős. Nem kell a Kiotói Egyezmény, a profit fontosabb, erősebb mint a jövőt menteni próbáló szándék. Az emberiség nem képes megegyezni a legalapvetőbb létkérdésekben sem. S Mi itthon talán képesek vagyunk? Valóban létezik és munkálkodik az évszázados magyar átok? Meg tudnánk például egyezni egy kimondottan szakmai alapokon nyugvó politikamentes egészségügyben, ami nem csúszik vissza négyévenként, mint az egykori számtanpéldában a kútból kimászni próbáló csiga? Újabb egészségügyi sztrájkfenyegetésekről és sztrájk követelésekről hallunk és olvasunk. Ez lenne a megoldás? A sztrájk gondolata a magyar orvostársadalomtól mindig idegen volt, bármilyen nehéz volt a helyzete ezzel soha sem próbált eredményt elérni. Mikor mászik végre ki a kútból ez az egészségügynek nevezett csiga? Egyre forróbbak lesznek a nyarak, és valóban nincs megoldás? Lehet-e jobbra várni? Vagy utánunk a vízőzön és a tűzőzön? Megbolondultál emberiség?

Dr. Fazekas Imre

*gyógy(h)ír***Lutein jelentősége a szem egészségében**

Látásunk élességeért a szem, ezen belül is a retinán lévő sárgafolt a felelős, amit ezért az éleslátás helyének is szokás nevezni.

Súlyos látáskárosodáshoz végső soron a vaksághoz vezethet a sárgafolt (macula) elváltozása. A betegség lassan, fokozatosan, akár 20 év alatt fejlődhet ki. Kialakulását az életkor, a nem és a szemszín egyaránt befolyásolja. A macula elváltozását több életmódbeli káros tényező: dohányzás, alkoholfogyasztás is fokozhatja. Különböző nemzetközi felmérések szerint a macula degenerációjának létrejöttéért az étrendünk rendkí-

vül nagy mértékben felelős, hiszen ahhoz, hogy a maculához elegendő lutein jusson, ez a táplálkozásán múlik. A lutein nevű antioxidáns a macula fontos alkotórésze. Feladata, hogy az emberi szem számára a káros fényt kiszűrve, a látást megvédve, a sárgafolt degenerációját fékentartsa. Egy több, mint 850 embert vizsgáló amerikai tanulmány szerint, azok körében, akik hetente legalább 2-szer luteinben gazdag zöldségeket fogyasztottak (spenót, kelkáposzta) – 50%-kal kevesebben szenvedtek látásprobléma miatt, mint akik havonta csupán egyszer ettek ilyen ételleket.

KONGRESSZUSI NAPTÁR

A MAGYAR SZEMORVOSTÁRSASÁG KONGRESSZUSA
2003. augusztus 28-30. • Helyszín: Budapest, Stefánia Palota (Magyar Honvédség Művelődési Háza)

ORSZÁGOS ALAPELLÁTÁSI KONGRESSZUS – OALKO
2003

2003. október 3-5. • Helyszín: Budapest, Semmelweis Egyetem Nagyvárad téri Elméleti Tömb

EGÉSZSÉGES VAGY BETEG? MINIMÁL ELVÁLTOZÁSOK JELENTŐSÉGE ÉS KEZELÉSE AVAGY A PREVENCIÓ BUKTATÓI - INTERDISZCIPLINÁRIS FÓRUM
2003. október 9.

Helyszín: Budapest, MTESZ Székház

MAGYAR NEPHROLOGIAI TÁRSASÁG 2003. ÉVI XX. JUBILEUMI NAGYGYŰLÉSE
2003. november 6-8. • Helyszín: Siófok, Hotel Ezüstpart

SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁS 2003. BETEG KERÜL EGÉSZSÉGÜGYÜNK RENDSZERÉBE - INTERDISZCIPLINÁRIS FÓRUM
2003. november 21. • Helyszín: Szervezés alatt

ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK ÉS AZ ALLERGIÁK – INTERDISZCIPLINÁRIS FÓRUM
2003. november 28. • Helyszín: Szervezés alatt

MAGYAR HYPERTONIA TÁRSASÁG II. TOVÁBBKÉPZŐ ELŐADÁSSOROZATA
2003. december 3. • Helyszín: Budapest, Semmelweis Egyetem Nagyvárad téri Elméleti Tömb

MAGYAR HYPERTONIA TÁRSASÁG XI. KONGRESSZUSA
2003. december 4-6. • Helyszín: Budapest, Semmelweis Egyetem Nagyvárad téri Elméleti Tömb

MAGYAR DERMATOLÓGIAI TÁRSULAT NAGYGYŰLÉSE
2003. december 11-13. • Helyszín: Budapest, Semmelweis Egyetem Nagyvárad téri Elméleti Tömb

Valamennyi rendezvénnyel kapcsolatos információ:
MOTESZ-1051 Budapest, Nádor u. 36. • Tel: 311-6687, 312-3807 • Fax: 383-7918 • E-mail: office@motesz.hu

A rendezvények mindegyikét a SE Továbbképző Központhoz pontszerzésre bejelentettük. Ezzel kapcsolatos további információk az egyes rendezvényeknél a következő weboldalon: www.motesz.hu

AZ EGÉSZSÉGÜGY NAPJA

Az egészségügy napján Semmelweis Ignác születésének évfordulója alkalmával került sor 2003. 05. 30-án Budapesten Köváriné Pisák Erzsébet az I.sz. Gyermekosztály Intenzív részleg vezetőjének Miniszteri kitüntetésére.

A PRO SANITATE fokozatot az egészségügyi ellátás érdekében kifejtett kiemelkedő szakmai tevékenységéért kapta.

Köváriné Pisák Erzsébet szül.: Kállósején, 1955. 06.02. Anyja neve: Szőke Erzsébet.

1973. 09. 10-től dolgozik az I. sz. Gyermekosztályon, kezdetben mint műszakos gyermekápoló. Ezen képesítését 1976-ban szerezte. 1985-től működő gyermek intenzív indításánál is aktív szerepet vállalt. 1979-ben végzett mint intenzív terapiás szakasszisztens, 1997-ben diplomás ápolói oklevelet szerzett. Munkáját magas szintű szakmai tudás, hivatás szeretet, a beteg gyermekekhez és hozzátartozókhoz empatikus magatartás jellemzi. Munkaköri feladatait jó szervezői és vezetői készséggel, körültekintően, pontosan végzi el, mely vezetőinek és az egészségügyi elvárásoknak megfelel. Szakmai tudását a gyakorlati oktatásban is kamatoztatja, szívesen foglalkozik a rábízott hallgatókkal és pályakezdő fiatalokkal.

2001. július 01-től minőségügyi feladatot lát el: auditori munkáján túl, részt vesz különböző minőségfejlesztési feladatokban.

Lelkiismeretes munkájával, vezetői és munkatársai körében megbecsülést, elismerést vívott ki.

Munkáját köszönjük, jó egészséget és további sikereket kívánunk mind munkájában, mind magánéletében. **Kitüntetéséhez gratulálunk.**

Jósvai Mihályné

Az Egészségügyi Szociális és Családügyi Minisztérium a Magyar Egészségügy Napja (Semmelweis Nap) alkalmából Pro Sanitate emlékéremmel jutalmazta kolléganőnket, Köváriné Pisák Erzsébetet az I. Gyermekosztály Gyermek-intenzív részlegének részlegfelelős ápolóját.

A Jósa András Kórház 2003 év kitüntetettjei:

1. Dr. Kelenhegyi Csilla osztályvezető főorvos, Szemészeti Osztály
2. Dr. Elek Ibolya főorvos, Fül-Orr-Gége Fej- és Nyaksebészeti Osztály
3. Dr. Szabó Gyula főorvos, II. Sebészeti Osztály
4. Dr. Vass Klára főorvos, II. Gyermekosztály
5. Dr. Csokonay József nyugdíjazott kórház-higiénikus főorvos, Higiénés Osztály
6. Dr. Berecz Ilona adjunktus, Reumatológiai Osztály
7. Dr. Valent Mihály főorvos, I. Belgyógyászati Osztály
8. Tóth Csabáné ápolónő, II. Sebészeti Osztály
9. Pfüjd Ferencné szakasszisztens, Rehabilitációs Osztály
10. Kissné Nagy Ibolya audiológiai asszisztens, Fül-Orr-Gége Fej- és Nyaksebészeti Osztály
11. Tokaji Imréné vezető asszisztens, Központi sterilizáló
12. Agócs József csoportvezető, Műszerügyi Csoport

Az Etikai Bizottság állásfoglalása

A Kórházi Etikai Bizottság és az Intézeti Kutatás-eti Bizottság augusztus 5-én tartott rendkívüli ülésén gyógyszerkipróbálással kapcsolatos beadványokat és betegek panaszait tárgyalta.

A bizottság felhívja a gyógyszerkipróbálást végző vizsgálatvezetők figyelmét, hogy az Etikai Bizottság engedélyét a vizsgálati dokumentációk között kötelesek megőrizni.

A mellékhatást jelentő beszámolók átvételét a bizottság dátummal és aláírással igazolja, amit megküld a vizsgálóhelyeknek. Ezeket a dokumentumokat is kötelesek a vizsgálóhelyek megőrizni. A későbbiek során ezekről másolatot adni a bizottság nem tud.

A főigazgató által kiadott előzetes, vagy szándéknyilatkozat nem jogosít fel a vizsgálatok elkezdésére, ez csak a szerződés megkötése, aláírása után lehetséges. Gyógyszerkipróbálásokkal kapcsolatos szerződések megkötésére csak a kórház főigazgatója jogosult. A szerződés aláírása jelenti egyúttal a végleges engedély megadását.

A bizottság négy beteg panaszával kapcsolatban foglalt állást:

Az első beteg beutalásának és kórházba szállításának körülményeit kifogásolta. Az alapellátásban történtek vizsgálata nem tartozik a Kórházi Etikai Bizottság hatáskörébe. A beteg felvétele során a kórház dolgozói helyesen, a jogszabályokban leírtaknak megfelelően jártak el.

A következő beteg, aki az előjegyzésétől eltérő nap érkezett a rendelőbe, kifogásolta, hogy számára a szükséges gyógyszert az előjegyzései és rendelési időn kívül nem írták fel.

A harmadik beteg az ellátást végző orvos hangnemét tartotta sértőnek, úgy vélte, hogy az illető orvos alkoholt fogyasztott. Ennek a panasznak kapcsán derült ki, hogy a kórház nem minden dolgozója van tisztában azzal, hogy a kórházi ügyelet vezetője a Sürgősségi Betegellátó Osztály mindenkor ügyeletvezető orvosa. Amennyiben ügyleti időben az ügyeleti ellátással kapcsolatban a beteg vagy hozzátartozója panasszal kíván élni, úgy azt a Sürgősségi Betegellátó Osztály ügyelet-vezetőjénél teheti meg.

Az utolsó esetben is a vizsgáló orvos hangnemét, az udvariasság hiányát kifogásolta a beteg. Egyúttal azt a véleményét fejtette ki, hogy az ellátással kapcsolatban az adatvédelmi előírásokat nem tartották be, így sérültek személyiségi jogai.

A bizottság etikai vétséget egyik esetben sem állapított meg.

Dr. Diószeghy Péter

Drogellenes Világnapi rendezvény

“Mindnyájan tudjuk, hogy a túlzásba vitt jó dolog, rossz dolog”

(Tod G. Buchholz)

A legális és illegális drogok veszélyeivel, használatuk megelőzésével foglalkozni napjainkban nem lehet eleget.

Minden évben van egy nap, a Drogellenes Világnap, mikor az alkohol- és kábítószer fogyasztás kerül a nagyvilág figyelmének középpontjába. Ilyenkor megállunk egy pillanatra és elgondolkodunk, vajon miért van szükségük a fiataloknak pótszerekre, kémiai anyagokra a felhőtlen öröm átéléséhez, a barátságok és párkapcsolatok kialakításához, vagy a felszabadult szórakozáshoz.

A Jósa András Kórház kezein belül négy éve megalkult Drogambulancián idén is megrendezésre került 2003. június 26-án a Drogellenes Világnaphoz kapcsolódó előadásorozat.

A prezentációk fő irányvonalaiban ebben az évben a droghasználatra hajlamosító gyermekkori kockázati tényezők, valamint a fogyasztás családi vetülete voltak.

A rendezvényen nagy örömkünkre több mint száz érdeklődő vett részt, köztük a sajtó képviselői, egészség-

ügyi dolgozók, pedagógusok, valamint számos érintett és hozzátartozó.

Az eseményt Dr. Exterdéné Zsurkai Ilona humánpolitikai igazgatónő nyitotta meg, majd sorrendben négy előadást hallgathatt meg a közönség.

Az első meghívott Gáspár Károly volt, aki *Egy meggyőző példa, a drog ellen* címmel saját fia droghasz-

dog gyerekeket kell felnevelnünk, okosan szeretve őket”-hangzott el az egyik legfontosabb mondat.

Izgalmas szakmai előadás részesei lehettünk Baracsi Ágnes jóvoltából, aki

Megelőzés- Különleges bánásmód gyermekkorban címmel mindnyájunk számára érdekes gyakorlati tapasztalatokról számolt be egy széleskörre kiterjedő

nálátának halállal végződő tragédiáját és az idáig vezető utat osztotta meg a hallgatósággal.

Az elgondolkodtató és megrendítő vallomás után Szabó Lajosné, a *Változás Hozzá tartozói Egyesület elnöke*, s egyben érintett szülő vette át a szót. Hangsúlyozta, hogy kulcsszerepe van a családnak a droghasználat megelőzésében: "Bol-

kutatás kapcsán: kiemelten szólva az írás-, olvasás-, számolási problémákkal küzdő, figyelem – és magatartászavaros gyerekek felismerésének, valamint korrekciójának általános nehézségeiről. A téma mozgatta a közönség fantáziáját és együttgondolkodásra, közös beszélgetésre készítette a jelenlévőket.

Az előadások sorát Kovács

Attila, a Pécsváradi Drogrehabilitációs Otthon intézményvezetője zárta, aki ízelítőt adott a rehabilitációs ház működéséről, szabályairól, az itt lakók mindennapos küzdelméről a drogmentes élet eléréséért. A jó hangulatú rendezvényen lehetőség nyílt kötetlen beszélgetésbe kapcsolódni a meghívott előadókkal.

A programot Knoll Ilona, a *Drogambulancia vezetője* zárta le, összefoglalva az elhangzottakat és megköszönve a közönség érdeklődését.

A mesterségesen előállított örömök keresése, "megvásárlása" napjaink népbetegsége. A kóros mértékű szerhasználat során kialakuló (mámor-) függőség leküzdéséhez sokszor kevés a saját akarat. A nyíregyházi Drogambulancia kapuja minden segítséget kérő számára nyitva áll.

Petró Viktória

Fogy a népesség

Az év első öt hónapjában mintegy 30 százalékkal nőtt a népességfogyás mértéke az előző év azonos időszakához képest.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (is) a népességmozgalmi adatok kedvezőtlen képet mutatnak. A 2003-as év első negyedévében csupán 328 pár mondta ki a boldogító igent. Tehát kilencel kevesebben kötöttek eddig házasságot, mint az előző év ezen időszakában. A születések száma 2001 óta igen alacsony mértékben. A negyedéves tények szerint 1551-en születtek, több mint százal kevesebben, mint a megelőző év azonos időszakában. Legkedvezőtlenebb mégis a halálozás. A statisztika szerint 350-en hunytak el ebben a térségben a vizsgált időszak alatt.

gyógy(h)ír

A fájdalom csillapításának jellegzetességei

Nők számára fájdalomcsillapítással bírnak az erős ilatok. Bódítóan erős (pl. rózsza, vagy nadula) illat belégzésének hatására a nők kevésbé érzik a fájdalmat - állapították meg kanadai kutatók. Sőt, a férfiakra, a kutatás szempontjából, egyáltalán nincsenek

hatással a kellemes ilatok.

A kísérleti alanyoknak hosszabb ideig forró vízben kellett tartaniuk mindkét kezüket és eközben különféle ilatokat szívtak be. Kellemes ilatokat érezve, a nők sokkal kisebb fájdalmat éreznek. Viszont fokozott fájdalom-

érzet jelentkezett náluk, kellemetlen ilatok, pl. ecetsav hatására.

Ezzel szemben a férfiak, bármilyen illatot permeteztek a légtérbe, ugyanolyan gyorsan rántották ki kezüket a forró vízből.

A magyarázattal egyelőre adósak a kutatók.

Gyermektábor Telkibányán

Ebben az évben is sor került a Szociális Csoport szervezésében megrendezett nyári táborozásra, ami már negyedik alkalommal biztosított a dolgozók gyermekeinek kellemes és hasznos időtöltést a nyári szünidő alatt.

Idén Telkibányán sikerült megszervezni a gyermekek üdülését, ahol 24 gyermek vett részt. A tábor a Zempléni hegységben található, a Szlovák határ mentén. Sajnos az infrastruktúrális viszonyok miatt az út fél napos volt,

így ebédre érkezünk a hegyekkel övezett táborba. Szerencsére az idő kedvezett a táborozó fiatlakoknak, így a tervezett programok mindegyikére sor kerülhetett az egy hét alatt. A programok között szerepelt: középtúra a Jósavafői Cseppkőbarlangban, a Hollóházi Porcelánmúzeum és a Füzéri vár megtekintése,

valamint ásványgyűjtő túrán vettünk részt, ahonnan a kis táborozók emlékül hazahozhatták az általuk gyűjtött mézopált és egyéb ragyogó kincseket. A nagyobb táborozókkal a Zempléni hegység legmagasabb pontját, a Nagy-Milicet is sikerült meghódítanunk, valamint a tábor ideje alatt folyamatosan különböző vetélkedők zajlottak, amelyek győzteseit meg is jutalmaztuk. Utolsó éjszaka a gyermekek nagy öröme táborzáró bulit rendeztünk. A tábortűz körül a gyerekek előadták a saját maguk által összeállított műsoraikat. Reméljük, hogy élményekben gazdag napokat szerezhettünk számukra!

A részvételi költség több mint 50 %-át a csoport munkatársainak pályázatok és adománygyűjtés útján kellett megteremteni, ami nem kevés feladattal és munkával járt. A nehézségek ellenére sikerült megszervezni a június 16-22-ig tartó gyermektábort. A gyerekek felhőtlen boldogságát látva, úgy éreztük, megérte a nagy fáradságot, ami a tábor szervezésével járt.

Engedjék meg nekem, hogy dicsékvésként leközlök a táborozó gyermekek által írt köszönő levelek egyikét, hiszen ez számunkra oly nagy örömet okozott és új erőt ad munkánk folytatásához!

Vitkai Viktória

Tisztelt

Munkatársaim!

A Humánpolitikai Igazgatóság ebben az évben is támogatja a munkában megfáradt dolgozók pihenését.

Június 14. és augusztus 30. között a hajdúnánási és dombrádi faházakban összesen 50 dolgozó üdülhet családtagjaival.

Rendkívüli sikere volt a jóléti juttatások között újdonságként szereplő üdülési csekkek biztosításának. Összesen 200 db igénylő lapot nyújtottak be dolgozóink. Sajnos csak 48 db 25.000. Ft névértékű csekket tudunk szétosztani.

Az elbírálást végző bizottság tagjai az alábbi szempontokat helyezte előtérbe a kiválasztásnál:

- az intézménynél le-dolgozott évek száma
- folyamatos munkarendben dolgozik-e
- elmúlt két évben vette igénybe intézményi üdültetést
- végez-e közösségi munkát
- beosztás
- családi állapot
- eltartott gyermekek száma

A jogosultak az üdülési csekket minden héten a Szent István úti telephelyen, kedden 8.00-16.00 a Sóstói úti telephelyen, csütörtökön 8.00-16.00 között vehetik át!

A csekkek **2004. június 30-ig** használhatóak fel!

Garbera András

Sziazzatok!

Na miu van veltek? Jól vagytok?
Köszönöm! 2 nap múlva megyek
visszatérni és addig még testileg - lelkieg
fel kell készülnöm!
Mennyi a képek közt van valami? Biztos
jól lettek! Együtt volt a tábor nagyon
jó volt! Jó lenne veltek menni jövőre
is! Csak az a tirma! Itt jó volt!!
Persze csak úgy visszagondolva, mert
nagyon fáradt volt!
Mindenképp azt mondom, hogy még
maradt volna szívesen. Én is így
gondolom!
Zárón szeretnék!
És még egyszer KÖSZI azt az egy hetet!
Üdvözlök mindenképp!

IHLETETTSÉG S AKARATERŐ A SZÁRNYAM

Csontváry és Szabolcs megye

Csontváry Kosztka Tivadar (1853-1919) világhírű festőművész eredeti foglalkozása gyógyszerész volt. Pályakezdő éveiről keveset tudunk, önéletrajzában csupán a következőket említette: "...atyám a szerednyei (tudniillik: ung megyei) állapotot megelégedte, gyógyszerértárt vett s átköltözött Szabolcs megyébe. Ebben a gyógyszerértárban töltöttem el a gyakornoki éveimet, kereskedelmi tapasztalataimat itt értékesítettem. De értékesítettem kisszebeni természetudományomat is, mert azok a tapasztalatok, amelyeket itt szereztem, még a mai napig is élnek bennem. A Tisza mentén a szikes talajon ott találtam kocsiszármra az illatos székfűvirágot, ott találtam a fehér mályvát, az ökörfarkkórót, a pipacsot, az ezerjófűvet és a pemetefűvet, s ott a kőrisfákon a sok kőrisbogár. Ezeket már gyermekkoromból ismertem. Itt összegyűjtve lényegesen szaporítottam apám gyógyszerértárának jövedelmét, sőt lehetővé tettem, hogy az 1873-iki bécsi világkiállítást is megtekinthettem."

Mármint hol volt Szabolcs megyében ez a szóbanforgó gyógyszerértár? A kérdés megválaszolására még 1979-ben Lakatos József festőművész-szel együtt a Szabolcs-Szatmár megyei Levéltárban kutatásokat végeztünk. Szerencsére hiánytalanul megmaradtak az akkori Szabolcs vármegye összesen 19 gyógyszerértárának 1873-74 évi ellenőrzésekor felvett jegyzőkönyvek, amelyeket dr. Mádi Szabó Dávid, vármegyei főorvos készített, akinek kézírását is jól ismertem már előző kutatásaimból.

Az említett levéltári adatok

alapján a következőket lehetett megállapítani:

1. Kosztka László Szerednye községbeli gyógyszerész 1869. decemberében törvényt vétel után az 1874. november 16-i árverésig bírta az 1847-ben alapított, előzetesen jó hírű "Szarvas"- patikát.
2. Kosztka Tivadar az 1871-73-as években gyakornokoskodott apja mellett e tiszalöki gyógyszerértárban.
3. A gyógyszerértár egy része feltehetően belső tűz folytán 1870-ben leégett; Kosztka László a szomszédokkal sem volt valami szerencsés kapcsolatban.

Minderről így írt dr. Mádi Szabó Dávid az alispánhoz:

"Ily nehéz körülmények közt, nem szabad már elhallgatnom, miszerint igen kétes dolognak látszik, ha vajon lehet-e az ily módon szorongatott tulajdonosnak a higgadt léleknyugalmat megőriznie oly mérvben, mint az a gyógyszerek kiadása közben megkívántatik. És kérdésbe lehet hozni, nincs-e ekképpen kockáztatva az ide folyamodó betegeknek gyógyulási igénye? – noha hivatalos hitelességgel állíthatom, hogy az intézet különben minden kellékekkel el van látva, hogy rendeltetésének eleget tehessen, ha egyszer súlygyenbe jutnia sikerült. A balsors által üldözött ember részvétre és a lehetőség szerint segélyre tarthat ugyan számot, erkölcsi törvény szerint; de a hatóságnak a köz iránt is kötelességei vannak, melyeknek teljesítésére az hivatva van."

A megyei főorvos meglátta, hogy: "szakértői leltározásra szorul a patika inkább, mint ellenőrzésre...az én fel fogásom szerint ily helyzet-

ben gyógyszerészkedni nem lehet... nyilatkozásra lenne felhívandó Kosztka László gyógyszerész, mennyi idő alatt reményli dolgait véglegesen rendezhetni, melyek lefolytával aztán ezen mostani meghatározhatatlan állapot megszűnjön!"

Kosztka László 1874. nov. 18-i keltezésű írásos "nyilatkozatát" azonban az idő túlhaladta, mert Ónody Géza

szolgabíró jelentése szerint az 1874. nov. 16-i árverésen egy Arad megyei gyógyszerész megvette a tiszalöki "Szarvas" patikát. Így nem valósulhatott meg a megyei főorvos azon terve, hogy a tulajdonjog érvényben hagyása mellett "zárássá be a gyógyszerértár 6 hónapra; ennyi idő alatt vagy rendbe jöhet, ha csakugyan van benne életképeség vagy a nem-sikerülése esetében végkép megszüntetendőnek bizonyulhat be."

Ezen tényszerű adatok megismerése után önként adódott a kérdés, hogy a szabolcsi időszak vajon hatott-e Kosztka Tivadar személyiségére illetve kimutatható-e a szabolcsi táj hatása Csontváry Kosztka Tivadar művészetében?

Joggal feltételezhető, hogy egy különben is érzékeny és fogékony idegrendszere fia-

talemberre nem lehetett minden hatás nélküli a tiszalöki gyógyszerértárban uralkodó rendezetlen állapot, a "tűzi szerencsétlenség" és az örökös pénzzavar. A kb. 500 méterre lévő Tisza partján ezért gyűjtötte "kocsiszármra" a különféle gyógynövényeket, mert ezzel is segíteni akart apja pénzügyi nehézségein.

De feltétlenül hatott e táj szépsége is Csontváryra, aki már gyermekkorától különös vonzalmat érzett a természet, a növények és az állatok iránt, így a Tisza parti tocsogók hófehér nemes kócsagja jelenik meg "Gém" c. olajképen, amelyet már az iglói "Jó Pásztor"- patika gyógyszerészeként festett. Ugyancsak szabolcsi hatást tükröz

"A viharos Hortobágy" c. képe, hiszen régebben a Hortobágy jelentős része (Nádudvar, Polgár, Balmazújváros, Földes, Püspökkladány) még Szabolcs vármegyéhez tartozott. Végezetül csak utalok arra, hogy az egykori tiszalöki "Szarvas"- patika gyönyörű védett bútorzatának állandó kiállítása megtekinthető a nyíregyházi Gyógyszerügyi Központ épületében.

Dr. Fazekas Árpád

Csontváry Kosztka Tivadar születésének 150. évfordulójára emlékeztek 2003. július 7-én a Jósa András Kórházban. A Szabolcs megyében is élő, alkotó, világhírű festőművész nevét az intézményben tanács terem őrzi. A megemlékezésen dr. Fazekas Árpád ismertette a művész életútját, dr. Szabó Gyula főorvos pedig saját versének elmondásával emelte a megemlékezés színvonalát.

A Megyei Önkormányzat 2003. augusztus 19-én, megtartott Ünnepi Közgyűlésén Megyei Alkotói díjjal tüntette ki Dr. Pikó Károly osztályvezető főorvost, a Jósza András Kórház Sürgősségi osztályának vezetőjét.

Valahol Bostonban egy középkorú magyar férfi ül a tévé előtt, a Vészhelyzet sokadik részét nézi. Dr. Pikó Károly érintettsége a dologban "csak" húsz év az életéből,

Dr. Pikó Károly

mellyel nemcsak azt érte el, hogy a filmkockák helyett élesben uralják a vészhelyzeteket a nyíregyházi orvosok, hanem, hogy a mieink nevét jegyzi az első amerikai sürgősségi szakkönyv nemzetközi szerkesztő bizottságában is.

– Elnézést, ez a telefon fontos. Mindig vannak zűrös ügyeim – kapja fel a kagylót – itthon; sietve ledobott iratokkal, sporttérmekekkel teli irodájában.

– Hihetetlen, hogy megmaradt ez az osztály, amikor a szakma belülről sorvasztotta el az ország többi kezdeményezését. A nyolcvanas években ugyanis hiába tette kötelezővé egy minisztériumi rendelet a sürgősségi fogadóhelyek létreho-

zását, nehezen vívta ki ez a betegellátás más szakorvosok bizalmát. A kórház akkori vezetése nemcsak megvédte, hanem erősítette is a osztályunkat. Nekem sportolóként és sportorvosként sikerült bejárni a világot, ahonnan nemcsak műszereket; berendezéseket, hanem szakmai módszereket is sikerült Nyíregyházára adaptálni.

– *Nem lett volna egyszerűbb ottmaradni?*

– Itt együtt érett vezető szakemberré egy generáció, s különben is nehezen mozdul az ember egy olyan városból, ahol az utcán minden második ember ráköszön. Ennek a megyének a betegek őszintébbek, közvetlenebbek az orvossal, mint máshol. Ha elmennék innen; úgy érzem, olyan értéket veszítenék, melynek pótlására már nem lenne elég idő...

– Arra utal, öregszik?

– Mondjuk, hogy az ember sok év után bölcsőbb lesz. Az az elvem, hogy az élet olyan mint egy pénztár. Ha sok mindent beletesz az ember, az előbb-utóbb kamatozni kezd.

– *Egy sikeres osztály alapítója és vezetője, az olimpiai orvosbizottság tagja, vagy az országosan, sőt az amerikaiak által is elismert szakember mondja ezt?*

– Hiszek benne, még ha jogos is a kételkedése abban, hogy mindezt Nyíregyházán lakva is el lehet érni. Elismerem, hogy egy kis szerencse is kellett hozzá, de hol nem kell?

– *Tebát benne volt ez az alkotói díjban is?*

– Számtalan kollégát tudok, aki ugyanúgy megér-

demelné ezt az elismerést, ahogyan nekem megszavazták. Egy fecske sohasem nem csinál nyarat, hiszem, hogy a munkatársaim nélkül nem sokra mentém volna. Együttesen sokkal egyszerűbb, és ez a betegeinknek is kamatozik...

(Herczku Tünde)

Nyíregyháza díszpolgára - Dr. Szabó Gyula

„Énekes doktorként” emlegetik egészségügyi körökben dr. Szabó Gyula általános- és érsebészt. Mint előadó – bárhol lépjen is fel – kitűnő atmoszférát tud teremteni, gyakran katartikus élményt nyújtva hallgatóságának.

Már ifjúként különös érdeklődést mutatott a művészetek iránt, így nem csoda, hogy utolsóként adta be a jelentkezési lapját, az orvosi egyetemre. Mint mondja, a kishitűség sodorta az doktori pálya felé, nem hitte, hogy tehetségével a Zeneakadémián vagy a színművészetin is megállná a helyét.

„Szerelmeitől” a zenétől, a verstől, a prózától nem tudott elszakadni, így amatőr színjátszócsoporthoz verbuvált, hegedült, rendezőként és íróként is megmutatta tehetségét. A nagyközönség leginkább az 1977-es Ki mit tud? adásaiból emlékezhet az akkori tehetséges fiatalemberre.

Immár negyedszázada dolgozik a kórházban. Választott szakterülete az általános sebészet és érsebészet nagy koncentrációt igényel, de úgy tartja itt is óriási sikereket érhet el az ember, ami-

kor a beteg az ő segítségével szerzi vissza egészségét. 1982-ben vette feleségül Lentvorszki Magdolnát aki szintén az egészségügyben dolgozik.

Életüket az 1983-ban született ikerlányok Dóra és Vera teszik teljessé.

A művész-doktor gyakran kap felkéréseket, aktív tagja a Kodály Társaságnak, gyakran szerepel a Piccoli Archi koncertjein. Több éve narrátora a TIT és a Mórincz Zsigmond Könyvtár közös szer-

Dr. Szabó Gyula

vezésű zenei előadás - sorozatának és szívesen tart önálló vers-és prózamondó esteket.

Meghatottan fogadta a hírt, hogy idén ő lett városunk díszpolgára. Úgy érzi ettől magasabb rangú elismerésben nem is lehetett volna része. Elismerték kulturális tevékenységét, és ugyanebben az évben a Semmelweis díjjal a szakmai munkáját is. Köszönetet mond mindazoknak, akik erre a kitüntetésre felterjesztették, és akik rá szavaztak. Talán azon sem lehet csodálkozni, hogy az értesítés is a Szatmári napokon érte utol, ahol hat nap alatt hét koncerten bővülte el hangjával a közönséget.

Pók Viktória

Európai Unió

Ausztria:

– Igaz-e, hogyha csatlakozunk, újra Monarchia lesz?

– Nem, csak a soproni fogorvosok tartoznak majd osztrák fennhatóság alá.

Dánia:

– Igaz-e, hogy Dánia nagy része legóból épült?

– Nem, de mégis úgy néz ki.

Franciaország:

– Igaz-e, hogy a franciák csak franciául hajlandók beszélni?

– Nem, de abban sincs sok köszönet, ha a többi nyelven beszélnek.

Hollandia:

– Igaz-e, hogy minden holland drogos vagy piroslámpás házban dolgozik?

– Nem. 3% tulipánt termeszt vagy fapapucsot készít.

Nagy-Britannia:

– Igaz-e, hogy az angolok azért vezetnek a baloldalon, mert állandóan részegek?

– Nem igaz, de csak az okozati összefüggés hiányzik.

Németország:

– Igaz-e, hogy Németország egyszer már megvalósította az Európai Uniót?

– Igaz, de az "villámháború" volt, és ahhoz önkéntesen senki se csatlakozott.

Olaszország:

– Igaz-e, hogy az olaszok elhullott macskákat tesznek a pizzába?

– Nem igaz. Ők maguk ölik meg.

Svédország:

– Lapra szerelhető-e a Grippen vadászgépek?

– Igen, az IKEA-ban a 12B polcon találsz meg.

Szülésznői konferencia

Magyarországon több száz éves hagyománya van a képzett bábák működésének. Ez idő alatt szerepük számos változást élt meg a szülészeti-nőgyógyászati szakma fejlődésének és a társadalom elvárásainak megfelelően.

Az Európai Unióba kerülés küszöbén az egészségügy is a jogharmonizáció irányába tesz lépéseket, melyből a szülő nő ellátása, a szülésznők kompetenciája, képzése sem maradhat ki. Az egyik legszebb hivatás a baba hivatása - elismert, meghatározó szerepet játszik a családközpontú, korszerű szülészeti ellátásban. Az elmúlt évtizedben beindult felsőfokú szülésznőképzés, illetve szülésznőképzés szintjének főiskolai, később akár egyetemi rangra emelése a kor visszafordíthatatlan követelményei közé tartozik. Szakmai elveink néhol utalnak a szülésznők önálló tevékenységére a szülés kapcsán, de ezt jelenleg a jogrend, szokásjog és más körülmények nem teszik lel tetővé.

A külső körülményeken kívül a szülésznői társadalom e kérdésben úgy tudja akaratát érvényesíteni, hogy folyamatosan fejleszti tudását, ismereteit, az egyes intézetekben folyó korszerű munkáról rendszeresen beszámol előadások, poszterek, tudományos munkákként, hazai és külföldi intézetekben képezik magukat. Felkészülten várják azon gazdasági alapon kikényszerített jogi változásokat, melyek lehetővé teszik részükre a szülés körüli önálló tevékenységet. Remélem, a XI. Országos Szülésznői Konferencia olyan elméleti és gyakorlati útmutatást ad mindannyiunknak, mely az ez irányba elkötelezettek hitét erősíti, a bizonytalankodókat meggyőzi, az ellenkezőket elgondolkkoztatja.

Az első értesítésben meghirdetett tudományos témák felölelik a ma szülésznőjének működési területét.

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy a Nyíregyházi Jósa András Kórház Szülészeti-nőgyógyászati Osztálya rendezheti az idén országos kongresszusukat. Úgy gondolom, ez alkalom arra is, hogy az ide látogató szülésznők, kollégák megismerkedjenek az osztályunkon folyó szakmunkával, azok körülményeivel, terveinkkel.

Reméljük, hogy vendégszeretetünk kellemes emlékeket hagy az ide látogató vendégekben, és jó alkalmat kínál szakmai megbeszélésekre, pihenésre.

Dr. Pap Károly, Egyedy Andrea

ÚJ KÖRLAP

A SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT JÓSA ANDRÁS KÓRHÁZ LAPJA

Felelős kiadó:

Dr. Szegei János

mb. főigazgató

Főszerkesztő:

Dr. Fazekas Imre

A szerkesztőbizottság:

Berki Antal

Bugya István

Dr. Dolinay Tamás

Dr. Exterdéné Zsurkai Ilona

dr. Szabó Gyula

Szabó Tibor

Veres Tamásné

Hirdetésfelvétel:

4400 Nyíregyháza,

Szent István u. 68.

A szerkesztőség címe:

4400 Nyíregyháza,

Szent István u. 68

Tel.: (42) 465-097

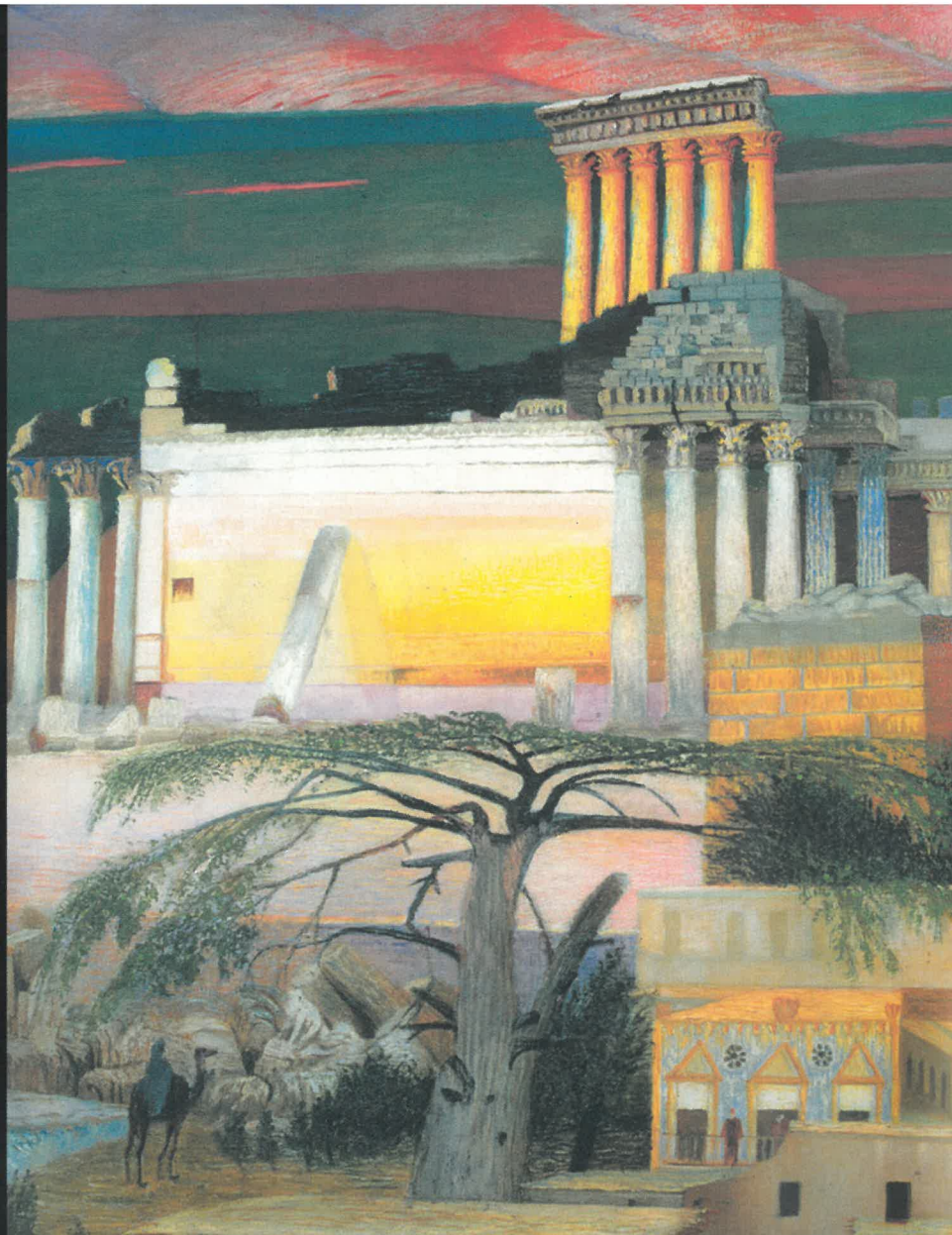
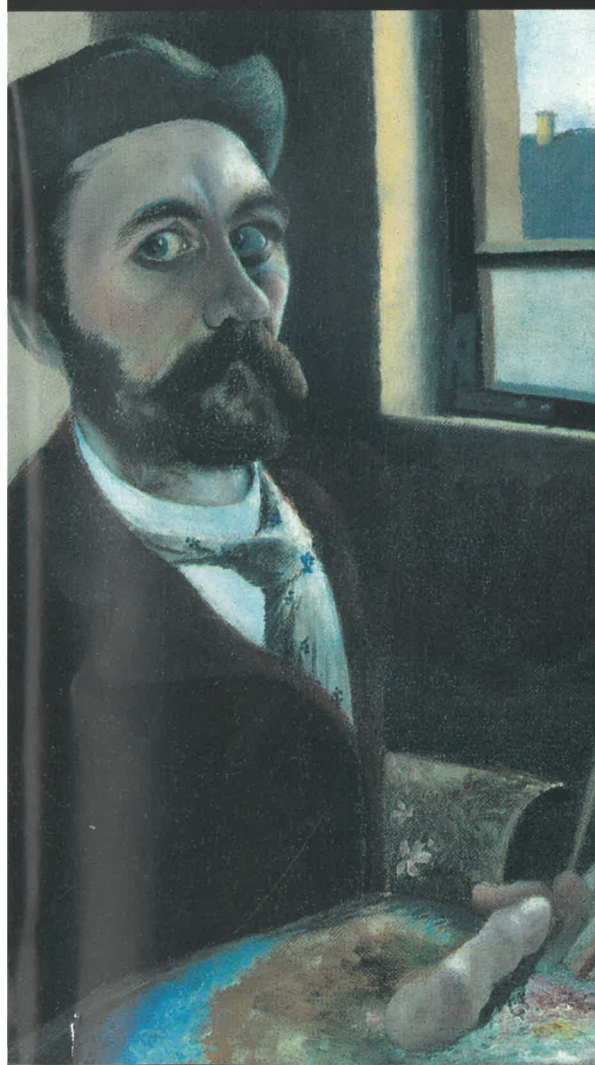
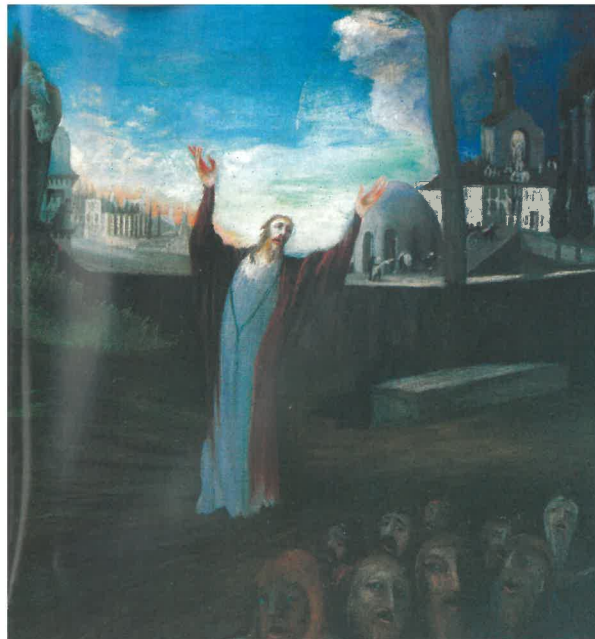
Mobil: (30) 9681-883

Tervezés, kivitelezés:

Tatár Róbert

Fotók:

Várady Béla

CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR • 1853-1919

„Nem szólok magamról – akinek egész élete egy láthatatlan Teremtő erőnek van kiszolgáltatva, olyanak, mint a görögök művészetében találhatók; de sajnos a festészetben nem látható: s így az én dolgaim mint különálló csillagok szerepelnek majd az égen, annak idején.”
Csontváry Kosztká Tivadar, a „Szellem” hívására patikusból lett festő, vallja ezt magáról. S ha kortársai között ő maga és képei nevetség tárgyai voltak is, az utókor igazolta szavait.

K É P R I P O R T A
SEMMELWEIS ÜNNEPSÉGRŐL

